

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ในปัจจุบันนี้ เทคโนโลยีด้านการสื่อสาร ได้เจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว มีผลกระทบต่อสภาพของสังคม ที่ต้องเตรียมคนให้สามารถเผชิญกับยุคสมัยแห่งการเปลี่ยนแปลง การศึกษา จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาประเทศ การจัดการศึกษา จึงควรมุ่งเน้นที่การพัฒนาคน ให้สมบูรณ์ ทั้งในด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรม ในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่น ได้อย่างมีความสุข นอกจากนี้ ยังมีการปรับโครงสร้าง ทางกฎหมาย โดยที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 กำหนดให้การศึกษา เป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาคน ให้โอกาสทุกคนได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง โดยให้โอกาส แก่ทุกฝ่ายได้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และมีเสรีภาพทางวิชาการ ซึ่งเป็นหลักประกันได้ว่า ครูผู้สอน ผู้เรียน ผู้ศึกษาวิจัย มีเสรีภาพในการจัดการเรียนรู้ ช่วยส่งเสริมให้มีการคิดค้นรูปแบบ วิธีการจัดการเรียนรู้ใหม่ๆ อันจะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการศึกษา เมื่อรัฐธรรมนูญได้ระบุไว้ เช่นนี้ จึงมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 ขึ้น เพื่อเป็นกรอบและแนวปฏิบัติในการพัฒนาการศึกษาของประเทศ (กรมวิชาการ. 2545 : 1)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 ใน มาตรา 24 และมาตรา 30 ได้ให้ความสำคัญกับการนำวิจัยไปใช้ในการจัดการเรียนรู้โดยกำหนด ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียน รวมทั้ง สิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ มีความรอบรู้ และใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการจัดการเรียนรู้ โดยผู้สอนและผู้เรียน อาจเรียนรู้ไปพร้อมกัน จากสื่อการเรียน และแหล่งวิทยาการต่างๆ นอกจากนี้ สถานศึกษาควร พัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพ โดยส่งเสริมให้ผู้สอน สามารถทำการวิจัย เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละระดับการศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาแห่งชาติ. 2545 : 23 - 29)

การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นการกระจายอำนาจการจัดการศึกษาจากส่วนกลาง ไปยังท้องถิ่นโดยตรง โดยมุ่งสนองความต้องการของท้องถิ่นและให้ทุกฝ่ายในสังคม เข้ามามี ส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ให้จัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีการทำงานเป็นทีม แสดงออกอย่างอิสระ โดยการทำโครงการ เป็นผู้ลงมือปฏิบัติจริง มีส่วนร่วมทุกระบวนการ และทุกกิจกรรม อันจะนำไปสู่การพัฒนาเต็มตามศักยภาพของผู้เรียนแต่ละบุคคล เพื่อให้ผู้เรียน เกิดการเรียนรู้โดยการให้ความรู้และประสบการณ์จากการปฏิบัติงานจริง ทั้งนี้ ครูผู้สอนจะต้อง เป็นกลไกในการจัดการให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ และครูผู้สอนจำเป็นต้องมีศักยภาพ ในการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลาย ดังนั้น เมื่อกระบวนการเรียนรู้ต้องเปลี่ยนแปลง ไป บทบาทของครูก็ควรเปลี่ยนไปด้วย เพราะครูเป็นปัจจัยสำคัญในกระบวนการพัฒนาการเรียนรู้ ให้แก่ผู้เรียน รวมทั้ง การจัดการเรียนรู้ ต้องจัดให้มีสาระและกิจกรรมสอดคล้องกับความสนใจ และความถนัดของผู้เรียน ตามความแตกต่างระหว่างบุคคล จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จาก ประสบการณ์จริง เป็นการผสมผสานสาระความรู้ด้านต่างๆ เข้าด้วยกัน และให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ วิธีแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง เรียนรู้ด้วยความเข้าใจมากกว่าการท่องจำ ครูจึงจำเป็นต้องคิดค้น หาวิธีการและทดลองใช้เทคนิควิธีใหม่ๆ โดยครูสามารถนำกระบวนการวิจัยในชั้นเรียนมาใช้ พัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้มีคุณภาพยิ่งขึ้นได้ เพราะการวิจัยเป็นการศึกษา ค้นคว้าหาความจริง อย่างเป็นระบบ และช่วยแก้ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในการจัดการเรียนรู้ นอกจากนี้ ยังช่วยพัฒนา ความรู้ ความสามารถในการปฏิบัติหน้าที่ของครู ดังคำกล่าวของพระธรรมปิฎก ที่ว่า ชีวิตที่ดี เป็นชีวิตแห่งการศึกษา และการวิจัยเป็นส่วนสำคัญยิ่งของการศึกษา เพราะการวิจัยจะก่อให้เกิด ปัญหา ดังนั้น การวิจัย จึงเป็นส่วนสำคัญของชีวิตของเรา ไม่ใช่เป็นเพียงแค่กิจกรรมในสังคม เท่านั้น (กรมวิชาการ. 2546 : 1 - 2)

การวิจัย ดูเหมือนจะเป็นคำที่สร้างความรู้สึกว่า เป็นเรื่องที่ยาก ครูไม่สามารถทำได้ แต่โดยสภาพความเป็นจริง การวิจัยโดยเฉพาะอย่างยิ่ง การวิจัยในชั้นเรียน (Action Research) ไม่ใช่สิ่งที่แปลกแยกไปจากบทบาท หน้าที่ที่ครูปฏิบัติอยู่ ครูเองเป็นบุคคลที่จะต้องทำการวิจัย ในชั้นเรียนอยู่ตลอดเวลา เนื่องจากในการจัดการเรียนรู้ ผู้วิจัยก็คือ ครูผู้สอน การวิจัยในชั้นเรียน จะเริ่มต้นด้วยการปฏิบัติงาน การเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์สภาพการณ์ที่ผู้วิจัยประสบอยู่ จากนั้น ทำการศึกษา กำหนดแนวทางการแก้ไขปัญหา ด้วยวิธีการหรือเครื่องมือต่างๆ ผลที่ได้ คือ การปรับปรุงคุณภาพการจัดการเรียนรู้ การที่ครูทำการวิจัยในชั้นเรียน ถือว่าเป็นการพัฒนา คุณภาพการจัดการเรียนรู้ เพราะการวิจัยในชั้นเรียนนั้น มีจุดประสงค์สำคัญเพื่อปรับปรุงสภาพ การปฏิบัติงานของผู้วิจัย (for Improvement) ดังนั้น ครูผู้สอน ควร ได้รับการส่งเสริมให้มีความรู้

ความสามารถในการทำวิจัยในชั้นเรียน ซึ่งจะส่งผลให้ครูได้เรียนรู้และพัฒนาตนเองจนสามารถแก้ปัญหา ที่มีผลต่อการพัฒนาการเรียนรู้ได้อย่างเป็นระบบ ด้วยกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ เพราะครูเป็นบุคคลที่มีความใกล้ชิดกับผู้เรียน จึงจำเป็นต้องรู้และเข้าใจสภาพการจัดการเรียนรู้ที่แท้จริง (กรมวิชาการ. 2546 : 2 - 3) และสอดคล้องกับบัญชา อึ้งสกุล (2544 : 61) ที่ได้กล่าวถึงความสำคัญของการวิจัยในชั้นเรียนว่า เหตุที่การวิจัยในชั้นเรียนนั้น เป็นการวิจัยที่มุ่งแก้ปัญหาที่เป็นปัญหาที่เกิดจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในชั้นเรียนเป็นครั้งๆ ไป จึงเป็นการวิจัยปัญหาของผู้เรียนในชั้นเรียนของตนเอง เพื่อแก้ปัญหการเรียนรู้เฉพาะชั้น และเชื่อมั่นได้ว่า การวิจัยในชั้นเรียนจะเป็นตัวจักรสำคัญที่จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมการปฏิบัติการสอนของครูผู้สอนในชั้นเรียน

การวิจัยในชั้นเรียน นับว่าเป็นงานที่ทำทลายความสามารถของครูผู้สอนในโรงเรียน ดังนั้น トラบใดก็ตามที่กระบวนการเรียนการสอนยังมีอยู่ ปัญหาที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน ก็ย่อมมีอยู่เช่นเดียวกัน การทำวิจัยในชั้นเรียน จึงเริ่มมาจากการคิดถึงปัญหาของครูผู้สอน แล้วเตรียมไปสู่การปฏิบัติ และสรุปผล รายงานผลการวิจัย ตามลำดับ อย่างไรก็ตาม การทำวิจัยในชั้นเรียนนั้น จะสำเร็จได้ ย่อมต้องอาศัยประสิทธิภาพในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาด้วย ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีวิสัยทัศน์และสามารถถ่ายทอดวิสัยทัศน์ไปสู่ทีมงาน ด้วยการร่วมคิดร่วมทำ และภาคภูมิใจในความสำเร็จ รวมทั้ง การเปิดใจกว้าง รับรู้ในความจริงและเข้าใจตนเองของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจะส่งผลช่วยทำให้การวิจัยในชั้นเรียนประสบความสำเร็จได้ในที่สุด (อนงค์พร สถิตย์ภาคีกุล. 2544 : 65)

จากความสำคัญของการวิจัยในชั้นเรียนดังกล่าวจึงนับเป็นภารกิจสำคัญของบุคลากรในสถานศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผู้บริหารสถานศึกษา และครูทุกคน ที่จำเป็นจะต้องมีความรู้ความเข้าใจในกระบวนการการวิจัยในชั้นเรียนเป็นอย่างดี แต่ในสภาพความเป็นจริงในปัจจุบันพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนอีกเป็นจำนวนมาก ที่ยังขาดความรู้และประสบการณ์ในกระบวนการการวิจัยในชั้นเรียนจึงไม่สามารถดำเนินการได้อย่างเป็นรูปธรรม (กรมวิชาการ. 2545 : 5) ประกอบกับ จากการศึกษารายงานผลการประเมินคุณภาพการศึกษาระดับชาติ พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (GAT.) ประจำปีการศึกษา 2547 ของนักเรียนในจังหวัดหนองคายนั้นมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ยต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน และพบว่า นักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 3 มีผลการประเมินคุณภาพการศึกษา (NT.) ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 วิชาภาษาไทย มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 52.37 ต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนดร้อยละ 2.17 วิชาคณิตศาสตร์ มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 49.53 ต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนดร้อยละ 1.49 นักเรียน

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 วิชาภาษาไทย มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 49.36 ต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนดร้อยละ 1.95 วิชาคณิตศาสตร์ มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 48.62 ต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนดร้อยละ 3.21 และวิชาภาษาอังกฤษ มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 42.53 ซึ่งต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนดถึงร้อยละ 4.26 (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานองคาย เขต 3. 2548 ข : 4) นอกจากนี้ จากการศึกษา และวิเคราะห์ข้อมูลสภาพการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูผู้สอน ของกลุ่มนิเทศ ติดตาม ประเมินผลการจัดการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานองคาย เขต 3 พบว่า ปีการศึกษา 2547 ที่ผ่านมามีข้าราชการครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานองคาย เขต 3 ทำวิจัยในชั้นเรียนน้อยมาก จึงอาจเป็นสาเหตุสำคัญประการหนึ่ง ที่ส่งผลให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยรวมเฉลี่ยอยู่ในระดับต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนด (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานองคาย เขต 3. 2548 ก : 15) ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะ ครูผู้สอน ขาดความรู้ ความเข้าใจในกระบวนการการวิจัยในชั้นเรียน เพราะหากครูผู้สอนมีความรู้ ความเข้าใจ สามารถทำการวิจัยในชั้นเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพย่อมจะส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนอยู่ในระดับที่น่าพอใจ ดังนั้น กระบวนการวิจัยในชั้นเรียน ในสถานศึกษา จึงนับว่าเป็นเรื่องที่ควรค่าแก่การศึกษาวิจัยเป็นอย่างยิ่ง

ประกอบกับข้อสังเกตที่ได้จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัย พบว่า การทำวิจัยในชั้นเรียนของครูผู้สอนนั้น สถานศึกษาหลายแห่งยังประสบปัญหาและอุปสรรคในทางปฏิบัติแตกต่างกันตามบริบท เช่น ผลจากการวิจัยของโยภา ศรีงาม (2548 : บทคัดย่อ) ที่พบว่า ปัญหาการทำวิจัยในชั้นเรียน ของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานองคาย เขต 1 โดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง และผลจากการวิจัยของพุทธชัย ใจชื่น (2546 : บทคัดย่อ) พบว่า ครูประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนองคาย ยังมีการทำวิจัยในชั้นเรียนอยู่ในระดับน้อย แต่มีความต้องการทำวิจัยในชั้นเรียน อยู่ในระดับมาก

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจทำการศึกษา เรื่อง กระบวนการการวิจัยในชั้นเรียน ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานองคาย เขต 3 เพื่อทราบระดับการปฏิบัติ กระบวนการการวิจัยในชั้นเรียน รวมทั้ง ข้อเสนอแนะและแนวทางในการพัฒนาประสิทธิภาพการทำวิจัยในชั้นเรียน เพื่อนำไปใช้เป็นข้อเสนอแนะในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนเต็มตามศักยภาพต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

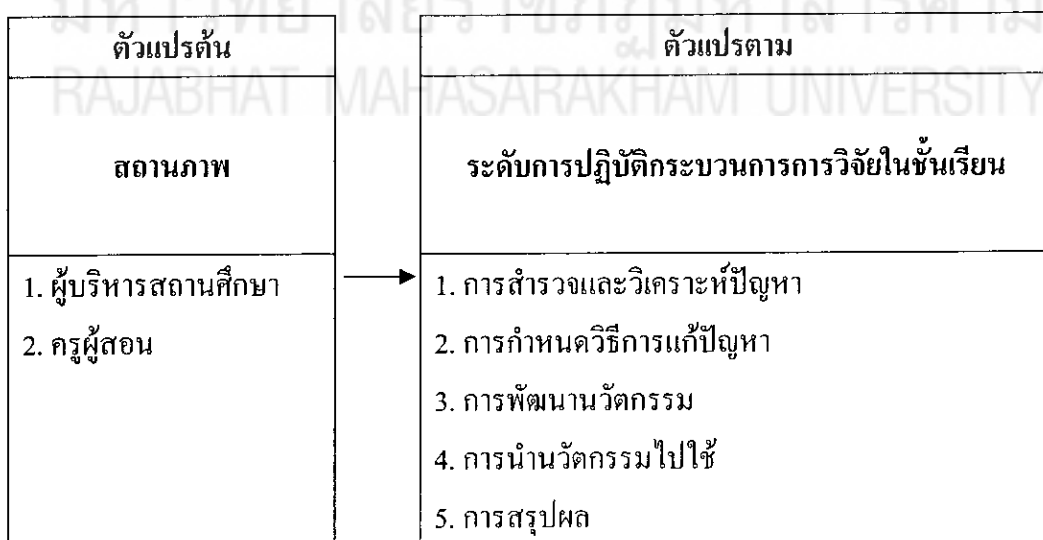
1. เพื่อศึกษาระดับการปฏิบัติกระบวนการการวิจัยในชั้นเรียน ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 3 ทั้งโดยรวมและรายด้าน
2. เพื่อเปรียบเทียบระดับการปฏิบัติกระบวนการการวิจัยในชั้นเรียน ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 3 จำแนกตามสถานภาพ ทั้งโดยรวมและรายด้าน
3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะสำหรับการพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติกระบวนการการวิจัยในชั้นเรียน ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 3

สมมติฐานการวิจัย

บุคลากรผู้ปฏิบัติงานในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 3 ที่มีสถานภาพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อระดับการปฏิบัติกระบวนการการวิจัยในชั้นเรียน แตกต่างกัน ทั้งโดยรวมและรายด้าน

กรอบแนวคิดการวิจัย

ผู้วิจัย ได้กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้ ตามแผนภูมิที่ 1 ดังต่อไปนี้

แผนภูมิที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย (กรมวิชาการ. 2546 : 7 - 10)

ขอบเขตการวิจัย

1. ประชากร คือ บุคลากรผู้ปฏิบัติงานในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 3 จำนวนทั้งสิ้น 2,190 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง คือ ได้มาโดยการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan) (บุญชม ศรีสะอาด. 2545 : 43) สุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) จำแนกตามสถานภาพโดยเทียบสัดส่วนตามสถานภาพ และอำเภอที่เป็นที่ตั้งสถานศึกษา กำหนดให้มีในทุกอำเภอ เพื่อให้ครอบคลุมประชากรในทุกพื้นที่ ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 446 คน

3. ตัวแปร (Variables)

3.1 ตัวแปรต้น (Independent Variables) ได้แก่ สถานภาพของบุคลากรผู้ปฏิบัติงานในสถานศึกษา จำแนกเป็น

- 1 ครูผู้สอน
- 2 ผู้บริหารสถานศึกษา

3.2 ตัวแปรตาม (Dependent Variables) ได้แก่ ระดับการปฏิบัติกระบวนการวิจัยในชั้นเรียน ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน (กรมวิชาการ. 2546 : 7) คือ

- 1 การสำรวจและวิเคราะห์ปัญหา
- 2 การกำหนดวิธีการแก้ปัญหา
- 3 การพัฒนานวัตกรรม
- 4 การนำนวัตกรรมไปใช้
- 5 การสรุปผล

นิยามศัพท์เฉพาะ

กระบวนการการวิจัยในชั้นเรียน หมายถึง กระบวนการการวิจัย ที่กระทำโดยครูในชั้นเรียน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชั้นเรียน มีการปฏิบัติงานที่มีแบบแผนชัดเจน กระทำอย่างรวดเร็ว สามารถนำผลใช้ได้ทันที ในระหว่างการทำวิจัย จะมีการสะท้อนข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติงานต่างๆ ซึ่งผลที่ได้จะนำมาปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ โดยมีจุดเน้นที่เป็นประโยชน์ต่อผู้เรียนมากที่สุด และมีการปฏิบัติอย่างต่อเนื่องจนกว่าจะได้ผลตามเป้าหมายที่ต้องการ โดยมีกระบวนการปฏิบัติงาน 5 ขั้นตอน ได้แก่ สำรวจและวิเคราะห์ปัญหา กำหนดวิธีการแก้ปัญหา พัฒนาการหรือนวัตกรรม นำวิธีการหรือนวัตกรรมไปใช้ และสรุปผล

1.1 การสำรวจและวิเคราะห์ปัญหา หมายถึง ขั้นตอนการสำรวจสภาพปัญหา และความต้องการในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของครู แล้ววิเคราะห์และจัดลำดับความสำคัญ

1.2 การกำหนดวิธีการแก้ปัญหา หมายถึง ขั้นตอนการศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎีต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อวางแผนและกำหนดทางเลือกในการแก้ปัญหาหรือกำหนดแนวทาง ในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้

1.3 การพัฒนานวัตกรรม หมายถึง ขั้นตอนในการกำหนดวิธีการหรือการสร้าง นวัตกรรมที่ใช้ในการแก้ปัญหาหรือพัฒนาการจัดการเรียนรู้ รวมทั้ง การหาคุณภาพของวิธีการ หรือนวัตกรรม

1.4 การนำนวัตกรรมไปใช้ หมายถึง ขั้นตอนที่ครูนำนวัตกรรมที่สร้างหรือ พัฒนาขึ้น ไปใช้ แล้วเก็บรวบรวมข้อมูล

1.5 การสรุปผล หมายถึง ขั้นตอนที่ครูนำข้อมูลที่ได้จากการนำนวัตกรรม ที่สร้างหรือพัฒนาขึ้น ไปใช้มาวิเคราะห์ สรุปผลการดำเนินงาน เขียนรายงาน จัดระบบข้อมูล สารสนเทศ รวมทั้ง การเผยแพร่

2. นวัตกรรม หมายถึง สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ และหรือวิธีการ ที่ครูผู้สอนพัฒนาขึ้นใหม่ ทั้งหมดหรือบางส่วน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อนำมาใช้ในการแก้ปัญหาหรือเพื่อพัฒนาคุณภาพ การเรียนรู้ของผู้เรียนให้ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ (กรมวิชาการ. 2546 : 2)

3. สถานภาพ หมายถึง ตำแหน่งหรือบทบาท หน้าที่ของบุคลากรผู้ปฏิบัติงาน ในสถานศึกษา จำแนกเป็น ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน

3.1 ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง ผู้อำนวยการ โรงเรียน หรือผู้รักษาการ ในตำแหน่ง ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 3

3.2 ครูผู้สอน หมายถึง ครูที่ทำหน้าที่ปฏิบัติการสอน ในสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 3

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้บริหารการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและผู้เกี่ยวข้อง สามารถ นำไปใช้เป็นข้อสนเทศที่เป็นประโยชน์สำหรับการวางแผน กำหนดนโยบาย ส่งเสริมสนับสนุน และพัฒนาการปฏิบัติงานตามกระบวนการการวิจัยในชั้นเรียนในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ ยิ่งขึ้นต่อไป

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัย เรื่อง กระบวนการการวิจัยในชั้นเรียน ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 3 ผู้วิจัย ได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตามลำดับดังต่อไปนี้ คือ

1. การวิจัยในชั้นเรียน
 - 1.1 ความหมายของการวิจัยในชั้นเรียน
 - 1.2 ความสำคัญของการวิจัยในชั้นเรียน
2. บทบาทของบุคลากรผู้ปฏิบัติงานในสถานศึกษากับการวิจัยในชั้นเรียน
 - 2.1 บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษากับการวิจัยในชั้นเรียน
 - 2.2 บทบาทของครูผู้สอนกับการวิจัยในชั้นเรียน
3. ลักษณะเฉพาะของการวิจัยในชั้นเรียน
4. กระบวนการการวิจัยในชั้นเรียน
5. การนำผลการวิจัยในชั้นเรียนไปใช้
6. การบริหารงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 3
7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 7.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 7.2 งานวิจัยต่างประเทศ

1. การวิจัยในชั้นเรียน

1.1 ความหมายของการวิจัยในชั้นเรียน

นักการศึกษา นักวิชาการ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้กล่าวถึง ความหมายของการวิจัยในชั้นเรียน ไว้สอดคล้องและแตกต่างกันในรายละเอียด ดังนี้

ประวิต เอราวรรณ์ (2542 : 3 - 4) กล่าวถึง ความหมายของการวิจัยในชั้นเรียน ว่าเป็นวิธีการวิจัยที่กล่าวได้ว่าเป็นการวิจัยปฏิบัติการ หรือเรียกว่า การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน (Classroom Action Research) โดยการวิจัยปฏิบัติการ เป็นการวิจัยที่ผู้ปฏิบัติงาน มุ่งที่จะศึกษาและทำความเข้าใจในงานหรือกิจกรรมในหน้าที่ เพื่อค้นหาวิธีการแก้ไข ปรับปรุง และพัฒนา

งานหรือกิจกรรมนั้น ส่วนการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน เป็นการศึกษาค้นคว้าของครู ซึ่งถือว่าเป็นผู้ปฏิบัติงานในชั้นเรียนเพื่อแก้ปัญหา (Problem Solving) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ หรือกิจกรรมนักเรียน และคิดวิเคราะห์ (Critical Thinking) เพื่อพัฒนานวัตกรรมการเรียนการสอน

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2544 : 6 - 7) ให้ความหมายของการวิจัยในชั้นเรียนว่า หมายถึง การวิจัยที่ทำโดยครูในชั้นเรียน มีจุดประสงค์เพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชั้นเรียน มีการดำเนินการที่มีแผนชัดเจน กระทำอย่างรวดเร็ว สามารถนำผลมาใช้ได้ทันที ในระหว่างการทำวิจัย จะมีการสะท้อนข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติงานต่างๆ ซึ่งผลที่ได้นั้นจะนำมาปรับปรุงการเรียนการสอน โดยมีจุดเน้นที่ประโยชน์อันจะเกิดต่อตัวนักเรียนมากที่สุด กระบวนการการทำวิจัยในชั้นเรียนเป็นการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง จนกว่าจะได้ผลตามเป้าหมายที่ต้องการ

สัมฤทธิ์ กางเพ็ง (2545 : 19 - 20) กล่าวถึงการวิจัยในชั้นเรียน ว่าหมายถึง การวิจัยเพื่อพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ มีลักษณะเป็นกระบวนการทำงานเชิงระบบ ที่ทำทฤษฎีให้แสดงถึงความสามารถ และศักยภาพในการกระตุ้นนักเรียน ด้วยการจัดการเรียนรู้ที่เริ่มต้นจากความอยากรู้และหากลวิธีในการหาคำตอบ แล้วสรุปลงอย่างมีเหตุผลน่าเชื่อถือ โดยเกิดจากความต้องการของครูที่จะปรับปรุง เปลี่ยนแปลงกิจกรรมการเรียนรู้ และพัฒนาสื่อการเรียนรู้ (นวัตกรรมการศึกษา) เพื่อแก้ปัญหาที่จะเกิดขึ้นจากกระบวนการเรียนรู้ในชั้นเรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างด้านความรู้ ความสามารถของผู้เรียนแต่ละคนเป็นสำคัญ รวมทั้ง เน้นผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ มีเป้าหมายและมีเหตุผล ดังนั้น กระบวนการวิจัย และกระบวนการจัดการเรียนรู้ จึงไม่ได้แยกไปจากบทบาทและหน้าที่ที่ครูปฏิบัติอยู่เป็นประจำ ที่ครูได้ให้ความสำคัญกับสภาพการณ์ หรือสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น นับตั้งแต่ การเริ่มวางแผน ออกแบบและดำเนินการจัดการเรียนรู้ จะทำให้ครูเกิดการคิดค้นและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง จึงเป็นการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการวิจัยนั่นเอง และหากมีการรวบรวมผลที่เกิดขึ้น ในระหว่างที่ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้ รวมทั้ง นวัตกรรมทั้งที่เป็นสื่อ สิ่งประดิษฐ์หรือกิจกรรม หรือวิธีการจัดการเรียนการสอนแบบต่างๆ มาไว้เพื่อเลือกใช้ได้ตามความเหมาะสมแล้ว จะช่วยให้นักเรียนได้เรียนรู้อย่างมีความสุขและสนุกกับการเรียน อันจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างมหาศาล ดังนั้นการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการวิจัยจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง และมีความจำเป็นที่ครูทุกคน จะต้องศึกษา เรียนรู้ และทำความเข้าใจให้เกิดขึ้นในจิตวิญญาณของความเป็นครู เนื่องจาก การจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการวิจัยเป็นเครื่องยืนยันได้ว่า ครู

ปรารถนาให้นักเรียนรู้จักคิดในระดับสูง (Think at a highly level) และจากความรู้ ความคิดนั้น สามารถสร้างองค์ความรู้ใหม่ขึ้นมา อันแสดงถึงความรู้ ความสามารถของครูในการจัดการเรียน การสอน สอดคล้องกับเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู ที่ต้องการให้เป็นครูมืออาชีพนั่นเอง

กรมวิชาการ (2546 : 6 - 7) ได้ให้ความหมายของการวิจัยในชั้นเรียนว่า เป็นวิธีการ ที่ครูผู้สอนสามารถนำมาใช้ในการแก้ปัญหาหรือพัฒนาการเรียนการสอนได้ ครูอาจจะเข้าใจว่า การวิจัยเป็นวิธีการยุ่งยากซับซ้อน ต้องใช้สถิติสูงๆ และจะต้องมีความรู้เกี่ยวกับการวิจัยอย่างดี แต่แท้ที่จริงครูได้ทำงานในลักษณะของการวิจัยอยู่บางส่วนแล้ว คือ สอนไปพร้อมกับแก้ปัญหา ในห้องเรียน การวิจัยเป็นกระบวนการศึกษา ค้นคว้าหาคำตอบ อย่างเป็นระบบ และมีแบบแผน มีจุดมุ่งหมายที่แน่นอน ดังนั้น การวิจัยในชั้นเรียน จึงหมายถึง กระบวนการที่ครูศึกษา ค้นคว้า เพื่อแก้ปัญหาหรือพัฒนาการเรียนการสอนที่ตนรับผิดชอบ จุดเน้นของการวิจัยในชั้นเรียน คือ การแก้ปัญหาหรือพัฒนากระบวนการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ ดังนั้น การวิจัยในชั้นเรียน เป็นการศึกษาวิจัยควบคู่กับการจัดการเรียนการสอน เพื่อแก้ปัญหาหรือพัฒนาการสอนของ ตนเอง และเพื่อเผยแพร่ผลการวิจัยให้เกิดประโยชน์ต่อผู้อื่น การวิจัยในชั้นเรียนให้ความสำคัญกับการคิดค้นนวัตกรรมเพื่อแก้ปัญหาหรือพัฒนาการเรียนการสอน ซึ่งจะแบ่งได้เป็น 2 ลักษณะ คือ สื่อการเรียนการสอนที่เป็นสิ่งประดิษฐ์ และกิจกรรมการพัฒนาหรือเทคนิคการสอน

บัญชา อังสกุล (2546 : 50) ได้ให้ความหมายที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยในชั้นเรียนว่า เป็นการวิจัยเพื่อการพัฒนาการเรียนรู เป็น การวิจัยปฏิบัติการ (Action Research) เป็นการวิจัย เพื่อแก้ปัญหาเฉพาะหน้าเป็นครั้งๆ ไป และเป็นการวิจัยปัญหาของเด็กในชั้นเรียนของตนเอง เพื่อแก้ปัญหการเรียนการสอนเฉพาะชั้น ผลของการวิจัยทำได้เฉพาะกลุ่มที่ทำการศึกษเท่านั้น จะนำไปอ้างอิงกลุ่มอื่นไม่ได้เพราะมองขอบเขตในวงจำกัด

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2548 : 6 - 7) กล่าวถึง ความหมาย ของการวิจัยในชั้นเรียนว่า หมายถึง กระบวนการแสวงหาความรู้เพื่อแก้ปัญหาหรือเพื่อพัฒนา กระบวนการเรียนการสอนที่เกิดขึ้นในชั้นเรียนอย่างมีระบบ และมีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน โดยมี กระบวนการทำงานอย่างต่อเนื่อง คือ มีการวางแผน หลังจากที่ได้มีการกำหนดประเด็นปัญหา ที่ต้องการแก้ไขปรับปรุง ลงมือปฏิบัติตามแผนที่กำหนดไว้ สังเกตผลที่เกิดขึ้น และสะท้อนผล หลังจากลงมือปฏิบัติ ถ้ายังมีประเด็นที่ต้องการแก้ไขปรับปรุง ก็ดำเนินงานวางแผนลงมือปฏิบัติ สังเกต และสะท้อนผลเป็นวงจรต่อไปเรื่อยๆ จนบรรลุเป้าหมายที่ต้องการ และผู้วิจัยส่วนใหญ่ คือ ครูผู้สอน

จากการศึกษาความหมายของการวิจัยในชั้นเรียน สรุปได้ว่า การวิจัยในชั้นเรียน หมายถึง กระบวนการที่ครูศึกษา ค้นคว้าเพื่อแก้ปัญหาหรือเพื่อพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ที่ตนรับผิดชอบอย่างเป็นระบบ ซึ่งเป็นการศึกษาและวิจัย ควบคู่กับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ให้แก่ผู้เรียน โดยการคิดค้นนวัตกรรมเพื่อแก้ปัญหา หรือเพื่อพัฒนาคุณภาพในการจัดกิจกรรม การเรียนรู้ ซึ่งนวัตกรรมแบ่งได้เป็น 2 ลักษณะ คือ สื่อการจัดการเรียนรู้ที่เป็นสิ่งประดิษฐ์ และ กิจกรรมการพัฒนาหรือเทคนิคการจัดการเรียนรู้

1.2 ความสำคัญของการวิจัยในชั้นเรียน

สำหรับความสำคัญของการวิจัยในชั้นเรียนนั้น ได้มีนักวิชาการ นักการศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง กล่าวถึงไว้ ดังนี้

อนงค์พร สถิตย์ภักติกุล (2544 : 63) กล่าวถึง ความสำคัญของการวิจัยในชั้นเรียน ว่า ผู้เรียนแต่ละคนจะมีข้อจำกัดหรือมีความแตกต่างระหว่างบุคคล จึงมักเกิดปัญหาในการเรียน การสอนของครู ครูจึงจำเป็นต้องพยายามศึกษาหาแนวทาง วิธีการสอน สื่อ และเครื่องมือใหม่ๆ ที่เหมาะสมกับผู้เรียน โดยรวม มาช่วยในการแก้ปัญหา และใช้เพื่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ดังนั้น ครูจำเป็นต้องทำการวิจัยในชั้นเรียน ซึ่งเป็นกระบวนการแก้ปัญหาอย่างมีระบบที่เกิดขึ้น ในห้องเรียน โดยครูผู้สอน เพื่อนำผลมาใช้ในการปรับปรุงการเรียนการสอน ให้เกิดประโยชน์ สูงสุดกับผู้เรียน

อรุณศรี อนันตรศิริชัย (2544 : 72) กล่าวถึงความสำคัญของการวิจัยในชั้นเรียน ว่า การวิจัยในชั้นเรียนมีความสำคัญไม่เฉพาะต่อผู้สอน ในการพัฒนาวิชาชีพของตนเอง แต่มีความสำคัญต่อผู้เรียน หากนำผลการวิจัยที่ได้ไปใช้พัฒนาผู้เรียนให้ได้เรียนรู้ตามความต้องการ ความถนัด ความสนใจอย่างเต็มศักยภาพ ทั้งนี้ การที่ผู้สอนมีความรู้ ความเข้าใจ มีความสามารถ มีพื้นฐานที่ดีในการทำวิจัย จะทำให้ผู้สอนจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะ สามารถทำให้กระบวนการวิจัยนั้น ไปสู่ผู้เรียนได้ ด้วยการปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ กล่าวคือ ทำให้นักเรียนมีการวางแผนการทำงานหรือกิจกรรม (เขียนเค้าโครงการวิจัย) มีการลงมือปฏิบัติจริง (เก็บรวบรวมข้อมูล) และเสนอผลการทำงานหรือทำกิจกรรม (เขียนรายงาน) ดังนั้น ทั้งผู้สอน และผู้เรียนสามารถทำวิจัยในชั้นเรียนได้ โดยผู้สอนทำการวิจัยในชั้นเรียนได้จริงตามขั้นตอน ส่วนผู้เรียนทำด้วยการประยุกต์ขั้นตอนการวิจัยมาใช้ทำกิจกรรม โดยแนวคิดนี้ ผู้สอนจึงจำเป็นต้องมีความรู้ ความเข้าใจ และมีประสบการณ์ที่ซึมซับอย่างถูกต้อง เพื่อที่จะได้ถ่ายทอดเทคนิค

กระบวนการวิจัยไปสู่ผู้เรียน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และบรรลุเป้าหมายของการจัดการศึกษา ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด

กรมวิชาการ (2545 : 3) ได้กล่าวถึง ความสำคัญของการวิจัยในชั้นเรียนไว้ว่า การวิจัยในชั้นเรียนเกิดจากแนวคิดพื้นฐานคือ การบูรณาการวิธีการปฏิบัติงานกับการพัฒนาองค์ความรู้ ที่เกิดจากการปฏิบัติ โดยมีความสำคัญ ดังนี้ คือ

1. เป็นการพัฒนาหลักสูตร และการปรับปรุงวิธีการปฏิบัติงาน เพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนด้วยการวิจัย
2. เป็นการพัฒนาวิชาชีพครู
3. เป็นการแสดงความก้าวหน้าทางวิชาชีพครู ด้วยการเผยแพร่ความรู้ที่ได้จากการปฏิบัติ
4. เป็นการส่งเสริมและสนับสนุนความก้าวหน้าของการวิจัยทางการศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2545 : 10 - 11) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการวิจัยในชั้นเรียนว่า เป็นกระบวนการในการแก้ปัญหาหรือการพัฒนาผู้เรียนในสถานศึกษา ด้วยกระบวนการวิจัยที่เน้นให้ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน เป็นผู้ปฏิบัติ เป็นสิ่งที่จะให้ผลดีแก่สถานศึกษาและผู้เรียน มากกว่าการที่ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนแก้ปัญหาในสถานศึกษาของตนเองตามผลการวิจัยของผู้อื่น ทั้งนี้ เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนเป็นผู้ที่ใกล้ชิดกับผู้เรียนมากที่สุด ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนย่อมมีธรรมชาติ ภูมิหลังและสภาพแวดล้อมของผู้เรียนของตน ได้ดีกว่าผู้อื่น แต่ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน ต้องพยายามศึกษา ค้นคว้าแนวทางแก้ปัญหาการเรียนการสอน ที่ผู้อื่นทำวิจัยไว้ เพื่อนำมาเป็นฐานคิดในการปรับใช้ให้เหมาะสมกับผู้เรียนของตน จะทำให้ได้รู้ในข้อควรระวังที่ผู้วิจัยคนก่อนได้นำเสนอไว้เพื่อป้องกันความผิดพลาดซ้ำรอยเดิม รวมทั้ง ควรได้มีการปรึกษาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้รู้ ผู้มีประสบการณ์ภายในสถานศึกษาหรือกับบุคลากรภายนอก เพื่อปรับแนวคิดและประสบการณ์เหล่านั้น มาใช้เป็นแนวทางที่นำมาใช้แก้ปัญหาในสถานศึกษาของตนได้อย่างมั่นใจ การวิจัยในสถานศึกษา จึงไม่ใช่สิ่งใหม่ซึ่งแปลกแยกไปจากการพัฒนา การเรียนการสอน ซึ่งเป็นงานในหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนโดยทั่วไป และไม่ใช่เรื่องที่ยู่ยากเกินความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน แต่อย่างไรก็ตาม การพัฒนาการเรียนการสอน เป็นงานที่ต้องใช้เวลาและต้องกระทำอย่างต่อเนื่อง การทำวิจัยในสถานศึกษาหรือในชั้นเรียนนั้น จึงไม่ใช่การวิจัยที่ทำเพียงครั้งเดียว แต่ควรทำอย่างต่อเนื่องจนเป็นงานปกติ

ในหน้าที่ เพื่อเป็นการแก้ปัญหาและพัฒนาผู้เรียนของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนทุกคน ที่จะพัฒนาสถานศึกษาทั้งระบบให้ประสบผลสำเร็จ

จากการศึกษา เรื่อง ความสำคัญของการวิจัยในชั้นเรียน จึงสรุปได้ว่า การวิจัยในชั้นเรียนมีความสำคัญ คือ เป็นกระบวนการที่ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน จำเป็นต้องใช้ในการแก้ปัญหาและพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างเป็นระบบ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เป็นไปตามเป้าหมายของการจัดการศึกษา นอกจากนี้ การทำวิจัยในชั้นเรียนยังเป็นการพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานตามมาตรฐานวิชาชีพครู และเป็นแนวทางการพัฒนาสถานศึกษาทั้งระบบให้ประสบผลสำเร็จ รวมทั้ง ยังสามารถเผยแพร่ผลการวิจัยให้เกิดประโยชน์ต่อผู้อื่นได้

2. บทบาทของบุคลากรผู้ปฏิบัติงานในสถานศึกษากับการวิจัยในชั้นเรียน

บุคลากรที่มีหน้าที่เป็นผู้ปฏิบัติงานประจำ ในสถานศึกษาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยทั่วไป สามารถจำแนกได้ตามสถานภาพหรือตำแหน่ง หน้าที่ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน ซึ่งทั้งสองสถานภาพดังกล่าวนี้ มีบทบาท หน้าที่และความรับผิดชอบ เกี่ยวกับการทำวิจัยในชั้นเรียนแตกต่างกันไป โดยมีนักวิชาการ นักการศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง กล่าวถึงไว้ ดังนี้

2.1 บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษากับการวิจัยในชั้นเรียน

กรมวิชาการ (2544 : 8 - 10) ได้กล่าวถึง บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีต่อการวิจัยในชั้นเรียนว่า เป็นพฤติกรรมกรปฏิบัติงานตามหน้าที่ของผู้บริหารโดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อส่งเสริมการวิจัยในโรงเรียน ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่

1. การส่งเสริมให้เกิดความสำเร็จของการทำวิจัยในชั้นเรียน โดยผู้บริหารสถานศึกษา ควรส่งเสริมให้ครูผู้สอนมีลักษณะสำคัญดังต่อไปนี้ ซึ่งบ่งบอกได้ถึง การมีลักษณะของความสำเร็จในงาน ได้แก่

1.1 มีความรับผิดชอบสูงและแสวงหาโอกาส เพื่อที่จะได้รับผิดชอบ และแก้ไขปัญหาที่มีอยู่

1.2 มีเป้าหมายระดับกลาง เพราะถ้าหากว่างานไม่ประสบผลสำเร็จแล้ว อาจทำให้ไม่สบายใจ ดังนั้น จึงไม่ควรตั้งเป้าหมายไว้สูงเกินไป เพื่อลดความเสี่ยง และจะทำให้มีความเชื่อมั่นในความสำเร็จสูง

1.3 ต้องการให้ได้รับข้อมูลย้อนกลับที่ทันกับเหตุการณ์ เกี่ยวกับงานของคนที่สำเร็จหรือล้มเหลว เพื่อตัดสินใจในงานของคนต่อไป

1.4 ต้องการทำงานกับผู้ที่มีความสามารถ เพื่อเขาจะพยายามปรับปรุงความสามารถของเขา ให้ทัดเทียมกับผู้ที่มีความสามารถ ความรู้สึกเช่นนี้ เป็นแรงจูงใจให้เกิดความมานะที่จะประสบความสำเร็จสูงต่อไป การบริหารงานเพื่อให้เกิดความสำเร็จของการวิจัยในสถานศึกษา ส่วนหนึ่งย่อมจะอยู่ที่ความต้องการของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งเป็นผู้ที่กำหนดนโยบายหรือคำสั่งที่ชัดเจน มีการจัดกำลังบุคลากร งบประมาณ และวัสดุ เพื่อส่งเสริมการวิจัยที่เหมาะสม

2. การให้ความยอมรับนับถือครูผู้ทำวิจัยในชั้นเรียน การให้ความยอมรับนับถือ เป็นปัจจัยจูงใจที่กระตุ้นมนุษย์จากสถานะที่เป็นกลาง ให้ไปอยู่ในสถานะที่อยากทำงาน ซึ่งจะทำให้เกิดความรู้สึกว่า งานที่ตนทำนั้นเป็นงานที่น่าสนใจ ไม่น่าเบื่อหน่าย เป็นสิ่งที่ท้าทาย และจะต้องใช้ความพยายามอย่างเต็มที่ มีอิสรภาพที่จะทำงานตามที่ได้รับการมอบหมาย สามารถใช้ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ของตนเองได้ มีส่วนร่วมในการทำงานให้ประสบผลสำเร็จ บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายของกลุ่มและหน่วยงาน และการได้รับการยอมรับนับถืออย่างจริงจังในผลสำเร็จของงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง จากผู้บังคับบัญชา ดังนั้น การให้ความยอมรับนับถือครูผู้ทำการวิจัยในชั้นเรียน จึงเป็นการให้เกียรติและยกย่องครูที่มีความรู้ ความสามารถในการวิจัย ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษา จะต้องทำให้ครูเกิดกำลังใจ และมีความภูมิใจในผลงานวิจัยของตนเอง มีความรับผิดชอบ และสามารถทำงานวิจัยในชั้นเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้ง เผยแพร่ผลการวิจัยให้เป็นที่รู้จักกันอย่างแพร่หลาย ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรยึดหลักการส่งเสริมกำลังใจให้แก่ผู้ได้บังคับบัญชาที่สำคัญ คือ

2.1 บุคคลหากได้มีส่วนร่วมในการวางแผน และได้กำหนดแนวทางในการทำงานเอง เขาจะมีแรงจูงใจที่จะทำงานให้เกิดความสำเร็จมากขึ้น

2.2 คนเราต้องการได้รับการยกย่อง ชมเชยเสมอ ไม่ว่าจะอยู่ในฐานะและตำแหน่งใด การยกย่อง ชมเชยที่เหมาะสม จะเป็นการสร้างแรงจูงใจในการทำงานที่ดี

2.3 การยกย่อง ชมเชย และให้รางวัลแก่ผู้ที่ทำงานได้ดีเด่นกว่าคนอื่น จะกระตุ้นให้เกิดการแข่งขัน ทำให้ผู้ปฏิบัติงานมีความกระตือรือร้น และมีความมานะพยายามมากขึ้น เพื่อให้ได้รับการยกย่องชมเชยนั่นเอง

3. การให้ความสำคัญกับการวิจัยในชั้นเรียน การวิจัยในชั้นเรียน ถือได้ว่าเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การนำการวิจัยไปใช้ในการเรียนการสอน เพื่อนำผู้เรียนไปสู่ความสำเร็จนั้น ครูผู้ใช้หลักสูตรจะต้องสามารถทำการวิจัยได้ และสามารถนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ได้ทันเวลา และถูกต้องตรงกับสภาพปัญหาความเป็นจริง การนำการวิจัยเข้าสู่สถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมองในรูปของระบบ กล่าวคือ มองให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของภารกิจ และองค์ประกอบต่างๆ ของสถานศึกษาทั้งระบบให้ชัดเจน ทั้งในด้านปัจจัย ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต เพราะปัญหาที่เกิดขึ้นภายในสถานศึกษา อาจเกิดปัญหาขึ้นที่ระดับปัจจัย ระดับกระบวนการ หรือระดับผลผลิต โดยการวิจัยจะเข้ามามีส่วนช่วยในการค้นหาคำตอบว่า เกิดปัญหาหรือข้อบกพร่องอะไรขึ้น ภายในระบบของสถานศึกษานั้นๆ ดังนั้น การให้ความสำคัญกับการวิจัยในสถานศึกษา จึงเป็นการมองเห็นคุณประโยชน์ของงานวิจัยที่เกิดขึ้นในสถานศึกษา ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษา จะต้องกระตุ้นให้ครูแสวงหาความรู้ใหม่ๆ เพื่อนำมาใช้ต่อการปรับปรุงการเรียนการสอน

4. การมีความรับผิดชอบต่อครูผู้ทำการวิจัยในชั้นเรียน ความรับผิดชอบนั้นเป็นพันธะผูกพันที่ทำให้ผู้ปฏิบัติ จะปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มใจ ความรับผิดชอบของผู้บริหารสถานศึกษา ที่มีต่อการส่งเสริมให้ครูมีความสามารถเพิ่มขึ้น ได้แก่ การส่งเสริมให้ครูศึกษา ทดลองและวิจัยโดยใช้เทคนิคหลายๆ วิธี ให้ครูมีส่วนร่วมวางแผนการจัดอบรม สาธิตวิธีสอนแบบต่างๆ อภิปรายปัญหาการปรับปรุงการสอนในที่ประชุม จัดโครงการให้ครูภายในโรงเรียนได้สับเปลี่ยนกันเยี่ยมชั้นเรียนและสังเกตการสอน จัดหาวิทยากรมาช่วยในการประชุมปฏิบัติการ การประชุมเกี่ยวกับปัญหาการสอน จัดปฐมนิเทศช่วยเหลือครูใหม่ หากลวิธีวิจารณ์งานของครูแบบดีเพื่อก่อ โดยไม่ให้เสียกำลังใจ ให้ครูมีเวลาว่างพอ เพื่อเข้าร่วมประชุม อภิปรายปัญหาการสอน ให้ครูมีเวลาสำหรับการสอนมากขึ้น ให้มีส่วนร่วมในการเลือก วัสดุทัศนวัสดุ และวัสดุ อุปกรณ์การสอนอื่นๆ จัดการอบรมความรู้เกี่ยวกับวิชาการศึกษาเพิ่มเติมแก่ครู ส่งเสริมให้ครูอ่านหนังสือ หรือบทความเกี่ยวกับวิชาครู เพื่อปรับปรุงเทคนิคการสอน ส่งเสริมให้ครูใช้โครงการสอนเพื่อปรับปรุงการสอน และประชุมครูเพื่อประเมินผลการเยี่ยมห้องเรียน เป็นต้น จะเห็นว่าการมีความรับผิดชอบต่อครูผู้ทำวิจัยใน โรงเรียนนั้นเป็นพันธะผูกพันที่จะต้องปฏิบัติต่อครูผู้ทำการวิจัยใน โรงเรียน ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษา ต้องเอาใจใส่ดูแล เพื่อให้ครูผู้ทำวิจัยในโรงเรียน ได้รับความช่วยเหลือ ทั้งด้านความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการวิจัย จนบรรลุผลตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

5. การส่งเสริมความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่ของครูผู้ทำวิจัย ในชั้นเรียน การวิจัยในโรงเรียน เป็นความก้าวหน้าในตำแหน่ง หน้าที่การงานของข้าราชการครูด้านหนึ่ง ซึ่งถือเป็นขั้นตอนสำคัญของการบริหารงานบุคคล โดยยึดหลักปฏิบัติมาแต่เดิม โดยเป็นการให้ บำเหน็จความชอบที่ได้รับด้วย เนื่องจากบำเหน็จที่บุคคลมีความพึงพอใจเท่านั้น จึงจะสามารถ นำมาเป็นสิ่งจูงใจในการปฏิบัติงาน เพราะสภาพการปฏิบัติงานของสมาชิกในองค์กรใดก็ตาม ควรมีการให้บำเหน็จรางวัล การเลื่อนขั้นตำแหน่งแก่ผู้ปฏิบัติงานดีซึ่งเป็นเครื่องจูงใจให้บรรดา ผู้ได้บังคับบัญชาหรือผู้ร่วมงาน มีความกระตือรือร้นต่อการปฏิบัติหน้าที่การงาน ด้วยความขยัน ขันแข็ง มีความมั่นใจและขวัญกำลังใจที่ดีอันเป็นหลักการของการให้บำเหน็จความดีความชอบ และเป็นระบบของการประเมินผลที่จัดทำขึ้น เพื่อหาคุณค่าของบุคคลในแง่ของการปฏิบัติงาน และสมรรถภาพในการพัฒนาตนเอง

มนัส ไชยศักดิ์ (2544 : 6 - 7) กล่าวถึง บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาเกี่ยวกับการ การวิจัยในชั้นเรียนว่าผู้บริหารสถานศึกษา จำเป็นจะต้องส่งเสริมให้ครูทุกคนทำวิจัยในชั้นเรียน เพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาและหากครูไม่สามารถทำวิจัยในชั้นเรียนได้ ผู้บริหารสถานศึกษา อาจพัฒนาความรู้และความสามารถของครู ในการทำวิจัยในชั้นเรียนได้ ตามขั้นตอนต่อไปนี้ คือ

1. **ขั้นเตรียมการ** จัดให้มีการประชุม ชี้แจงครู ในเรื่องเกี่ยวกับการทำวิจัย ในชั้นเรียนโดยประสานงานกับวิทยากรเพื่อให้ความรู้ พร้อมจัดเตรียมเอกสารและวัสดุอุปกรณ์
2. **จัดการอบรมเชิงปฏิบัติการ** เรื่อง การทำวิจัยในชั้นเรียน โดยมีเป้าหมาย เพื่อให้ครูทราบถึงวิธีการทำวิจัย เห็นคุณค่าและความสำคัญของการทำวิจัยในชั้นเรียน ที่มีต่อ การแก้ปัญหาและการพัฒนาการเรียนการสอน ซึ่งนอกจากจะเกิดประโยชน์กับนักเรียน โดยตรง ยังเกิดประโยชน์กับครูผู้ทำวิจัยเป็นอย่างมากด้วย
3. **สร้างครูผู้นำทางการวิจัย** เนื่องจาก แม้จะมีการดำเนินการจัดการอบรม ให้ความรู้เรื่องการทำวิจัยในชั้นเรียนแล้วก็ตาม ก็ยังคงเป็นเรื่องยากที่จะทำให้ครูทำวิจัยในชั้นเรียน ให้ออกมาเป็นรูปธรรม เพราะปัญหาในการทำวิจัยในชั้นเรียนนั้นมีมาก โดยเฉพาะครูซึ่งไม่เคย ผ่านการทำวิจัยมาก่อนก็ยังเป็นเรื่องยากมากที่จะทำวิจัยในชั้นเรียนนั้น ได้สำเร็จ ดังนั้น ผู้บริหาร สถานศึกษา ควรดำเนินการ โดยการสร้างครูผู้นำในการทำวิจัย จำนวนประมาณ 10 คน สำหรับ สถานศึกษาที่มีขนาดใหญ่หรือขนาดกลาง ทั้งนี้ โดยมีการรับอาสาสมัครมาจากหมวดวิชาต่างๆ อย่างน้อยหมวดวิชาละ 1 คน เป็นครูผู้นำในการทำวิจัย แต่สำหรับ โรงเรียนขนาดเล็ก สามารถ ใช้ครูทั้งโรงเรียนได้เลย โดยไม่จำเป็นต้องสร้างครูผู้นำทางการวิจัย

4. ทำวิจัยร่วม ทุกสัปดาห์หรือทุกสองสัปดาห์ จัดให้ครูผู้สอนในการทำวิจัย ได้ทำการวิจัยในชั้นเรียนร่วมกัน โดยดำเนินการร่วมกันตามขั้นตอนดังนี้

4.1 วิเคราะห์ปัญหาการเรียนการสอนร่วมกัน และแยกเฉพาะปัญหา ของแต่ละคน พร้อมกับกำหนดวัตถุประสงค์ของการวิจัย

4.2 ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องและตัวอย่างการทำวิจัยในชั้นเรียน ซึ่งจะช่วยให้ครูได้รู้และเป็นแนวทางในการแก้ปัญหา และได้แนวทางในการทำวิจัย

4.3 เขียนโครงการวิจัยหรือแผนปฏิบัติการวิจัย ซึ่งครูจะได้แบบแผน ในการดำเนินการวิจัยอย่างเป็นระบบ

4.4 สร้างนวัตกรรมที่จะใช้แก้ปัญหาหรือพัฒนาการเรียนการสอน และหาประสิทธิภาพของนวัตกรรม

4.5 ออกแบบการทดลอง ซึ่งเป็นการกำหนดรูปแบบ เพื่อพิสูจน์ว่า นวัตกรรมที่สร้างขึ้นมีคุณภาพหรือไม่ ในเบื้องต้นควรใช้รูปแบบง่ายๆ และสามารถเชื่อมั่นได้ เช่น กลุ่มตัวอย่างเดียว มีการวัดผล 2 ครั้ง คือ ก่อนและหลังการทดลอง

4.6 สร้างเครื่องมือรวบรวมข้อมูล พร้อมกับนำไปทดลองใช้ เพื่อหา คุณภาพของเครื่องมือ

4.7 ทดลองใช้นวัตกรรม และเก็บรวบรวมข้อมูล

4.8 วิเคราะห์ข้อมูลร่วมกัน โดยอาจให้ครูหมวดคณิตศาสตร์ คอยให้ ความช่วยเหลือ

4.9 สรุปผลการวิจัยและเขียนรายงานการวิจัย

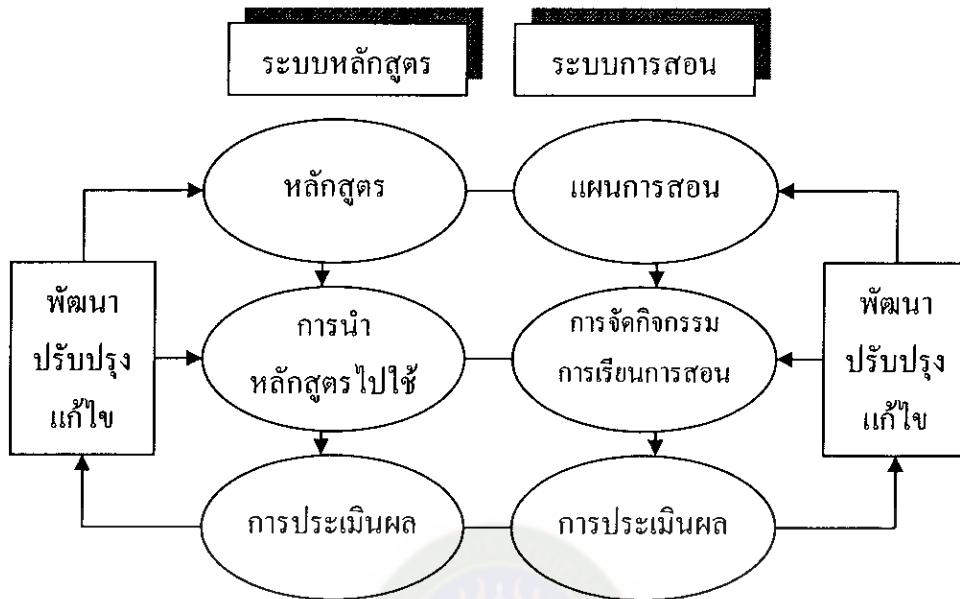
5. ขยายผล การขยายผลนั้น ผู้บริหารสถานศึกษา ควรจัดให้ครูผู้ซึ่งทำวิจัย ในชั้นเรียนไปแล้วหรือเป็นผู้สอนในการทำวิจัยเป็นแกนนำในการให้ครูในหมวดวิชาต่างๆ ได้ทำ การวิจัยในชั้นเรียน โดยแบ่งหน้าที่รับผิดชอบเป็นหมวดวิชา ซึ่งจะช่วยให้ครูในโรงเรียนนั้น ทำวิจัยในชั้นเรียนได้เพิ่มมากขึ้น และทำการวิจัยได้ทุกคนต่อไป ที่สำคัญผู้บริหารสถานศึกษา ต้องติดตาม ประสานงานอย่างใกล้ชิด ให้คำแนะนำช่วยเหลือ ร่วมคิด ร่วมทำ พร้อมกับติดตาม ทุกขั้นตอน และต้องเป็นผู้สร้างสรรหาความเสี่ยสละให้เกิดกับครูผู้ทำวิจัย นอกจากนี้ ยังจะต้อง บำรุงขวัญและกำลังใจแก่ครูผู้ทำการวิจัยในชั้นเรียน เพื่อเป็นแรงผลักดันให้งานวิจัยในชั้นเรียน ของครูออกมามีประสิทธิภาพ เกิดประ โยชน์ต่อการพัฒนาการเรียนการสอนอย่างแท้จริง และ ให้ครูมีกำลังใจในการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการวิจัยต่อไป ก็จะได้ครูที่ประสบผลสำเร็จ

ในการทำวิจัยในชั้นเรียนจำนวนหนึ่ง โดยครูจำนวนนี้ ถือเป็นครูผู้นำทางการวิจัย ซึ่งจะเป็นครูแกนนำในการส่งเสริมให้ครูอื่นๆ ทำการวิจัยในชั้นเรียนต่อไป

จากการศึกษา บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษากับการวิจัยในชั้นเรียน สรุปว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษากับการวิจัยในชั้นเรียนนั้น ถือเป็นพฤติกรรมกรปฏิบัติหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษา ที่กระตุ้น ส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูผู้ปฏิบัติงานในสถานศึกษานั้น ได้มีการปฏิบัติงานในด้านการศึกษา ค้นคว้าหรือการคิดแก้ปัญหาการจัดการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน ด้วยกระบวนการวิจัย โดยอาศัยทักษะในการปฏิบัติของผู้บริหาร โรงเรียนในทุกๆ ด้าน ที่สำคัญ ได้แก่ การส่งเสริมเพื่อให้เกิดความสำเร็จของงานวิจัยในชั้นเรียน การให้ความยอมรับนับถือครูผู้ทำวิจัยในชั้นเรียน และการให้ความสำคัญกับงานวิจัยในชั้นเรียน การมีความรับผิดชอบต่อครูผู้ทำวิจัยในชั้นเรียน รวมทั้ง การส่งเสริมให้มีความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่ ของครูผู้ทำวิจัยในชั้นเรียน

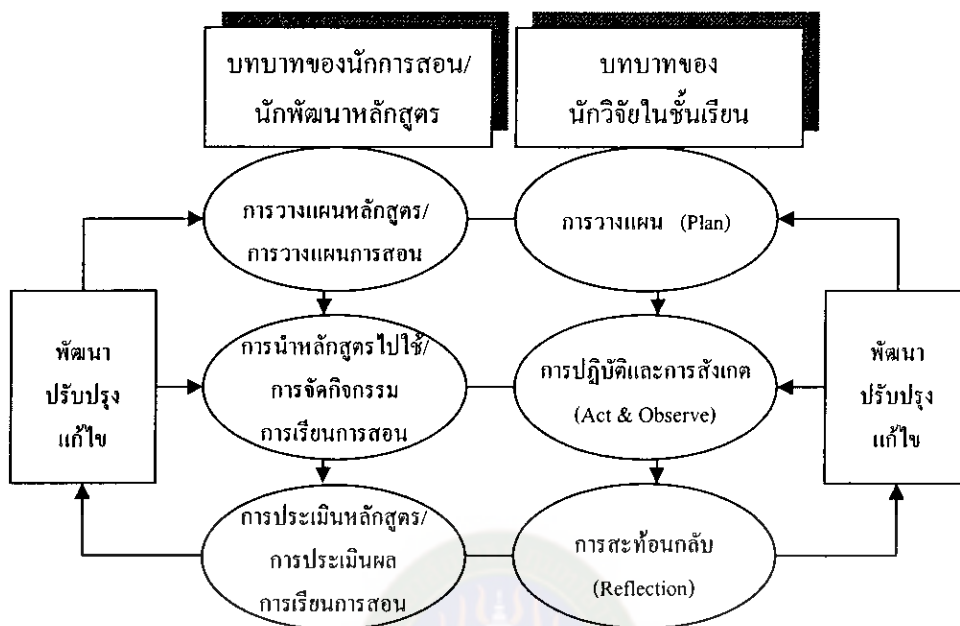
2.2 บทบาทของครูผู้สอนกับการวิจัยในชั้นเรียน

กรมวิชาการ (2544 : 11 - 13) กล่าวถึง บทบาทครูผู้สอนกับการวิจัยในชั้นเรียน ไว้ว่า ภารกิจที่สำคัญที่สุดของครูผู้สอน คือ การพัฒนาผู้เรียนเพื่อให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามเป้าหมายของหลักสูตร และเพื่อพัฒนาตนเอง (ผู้สอน) ทางด้านวิชาชีพ การที่ครูจะสามารถพัฒนาคนและพัฒนาตน ได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น ครูต้องมีบทบาทที่สำคัญ 3 ประการ คือ ครูในฐานะนักการสอน ครูในฐานะนักพัฒนาหลักสูตร และครูในฐานะนักวิจัย ซึ่งบทบาทของครูทั้ง 3 ประการดังกล่าว เป็นบทบาทที่มีความสัมพันธ์และต้องดำเนินการไปพร้อมๆ กัน ทั้งในส่วนของความเป็นนักการสอนและนักพัฒนาหลักสูตร มีความหมายและมีแนวทางการปฏิบัติเช่นเดียวกัน คือ ขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตร และขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนนั้น มีองค์ประกอบที่ต้องพิจารณาเหมือนกัน ดังรายละเอียดตามแผนภูมิที่ 2 ต่อไปนี้

แผนภูมิที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างระบบหลักสูตรและระบบการสอน

การที่ครูจะทำการพัฒนา และหรือปรับแผนการสอน นำแผนการสอนไปใช้ และนำข้อมูลที่ได้จากการใช้แผนการสอนไปปรับปรุง แก้ไข นั่นคือ ครูกำลังทำบทบาทหน้าที่ในฐานะนักการสอนและนักพัฒนาหลักสูตร ทั้งนี้ ในการพัฒนาปรับปรุง แก้ไขหลักสูตรและการพัฒนา กิจกรรมการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพได้นั้น จะต้องอาศัยกระบวนการการวิจัยในชั้นเรียน ซึ่งต้องดำเนินการควบคู่กันไป ดังนั้น ครูในฐานะนักวิจัย จึงเป็นบทบาทของครูที่เกิดขึ้นพร้อมกับครูในฐานะนักการสอน และครูในฐานะนักพัฒนาหลักสูตร เนื่องจาก ครูในฐานะนักวิจัยนั้น เป็นรูปแบบหนึ่งที่ใช้ในการพัฒนา ปรับปรุงและแก้ไขปัญหาของครูอันเกิดจากการใช้หลักสูตร กล่าวคือ ขณะจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ครูสังเกตพฤติกรรมของนักเรียน และปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น แล้วทำการปรับปรุง แก้ไขในด้านต่างๆ เช่น ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พฤติกรรมของนักเรียน และบรรยากาศในชั้นเรียน เป็นต้น ซึ่งเป็นสิ่งที่ครูกำลังทำบทบาท หน้าที่ในฐานะของนักการสอน นักพัฒนาหลักสูตร และนักวิจัยไปพร้อมๆ กัน ทั้งนี้ บทบาทของครูในฐานะนักวิจัยดังกล่าว ก็คือ ครูกำลังทำการวิจัยในชั้นเรียนนั่นเอง เมื่อใดก็ตาม ที่ครูวางแผนการสอน นำแผนการสอนไปสู่การปฏิบัติ นำข้อมูลที่ได้จากการปฏิบัติไปเป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน กระทำการเช่นนี้เป็นบทบาทของนักการสอน นักพัฒนาหลักสูตร และนักวิจัย ซึ่งบทบาททั้ง 3 มีความสัมพันธ์อย่างที่ไม่สามารถแยกจากกันได้ ตามแผนภูมิที่ 3 ดังต่อไปนี้

แผนภูมิที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทนักการสอน นักพัฒนาหลักสูตรและนักวิจัยในชั้นเรียน

จากการศึกษา บทบาทของครูกับการวิจัยในชั้นเรียน สรุปได้ว่า การที่ครูปฏิบัติงานตามภารกิจทั้งในด้านการพัฒนาผู้เรียน และรวมถึง การพัฒนาตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น ครูจะต้องปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ ทั้งในฐานะนักการสอน ในฐานะนักพัฒนาหลักสูตร และในฐานะนักวิจัย ซึ่งทั้ง 3 บทบาทดังกล่าว เป็นบทบาทที่มีความสัมพันธ์และต้องดำเนินการไปพร้อมๆ กัน

3. ลักษณะเฉพาะของการวิจัยในชั้นเรียน

สำหรับลักษณะเฉพาะของการวิจัยในชั้นเรียน ได้มีนักวิชาการ นักการศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ให้ความเห็นไว้อย่างหลากหลายและแตกต่างกันในรายละเอียด ดังนี้ คือ

ประวิต เอราวรรณ์ (2542 : 3 - 4) ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับลักษณะเฉพาะของการวิจัยในชั้นเรียนว่า เนื่องจากการวิจัยในชั้นเรียน มุ่งที่จะแสวงหาคำตอบหรือพัฒนานวัตกรรม ควบคู่ไปกับการนำเอาคำตอบหรือนวัตกรรม ไปใช้พัฒนาการเรียนการสอน และสืบสวน สอบสวน ในชั้นเรียน รวมทั้ง แก้ปัญหาที่เกิดจากการเรียนการสอนภายในชั้นเรียน ที่ครูกำลังประสบอยู่ ดังนั้น การวิจัยในชั้นเรียน จึงมีลักษณะเป็นการทำงานที่เป็นวงจรต่อเนื่องไม่สิ้นสุด ครูสามารถปรับปรุงหรือประยุกต์เข้ากับการทำงานปกติของตนเองได้ และที่สำคัญ คือ การวิจัยในชั้นเรียน

ไม่ใช่การเริ่มต้นงานชิ้นใหม่ แต่เป็นการวิเคราะห์ วางแผน และจัดระบบการทำงานเดิมของครู ให้เป็นกระบวนการทำงานที่เป็นการวิจัยในชั้นเรียน

ผ่องพรรณ ตรียมงคลกุล (2543 : 5 - 6) ได้กล่าวถึง การวิจัยในชั้นเรียนว่า ส่วนใหญ่ เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ซึ่งอาจเป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการเต็มรูปแบบหรือเฉพาะส่วนก็ตาม นักวิจัยทางการศึกษา ต่างมีความเห็นสอดคล้องกันว่า วิธีการวิจัยในชั้นเรียนนั้น เป็นการวิจัย ที่มีความเฉพาะเจาะจง และมีลักษณะพิจารณาตามประเด็นต่างๆ ดังนี้

1. จุดเริ่มต้นของการวิจัย การวิจัยในชั้นเรียน มีจุดกำเนิดจากสภาพปัญหา หรือ ข้อขัดข้องในการเรียนการสอนที่ครูพบ ครูต้องการปรับปรุงหรือแก้ปัญหานั้นๆ ด้วยวิธีการวิจัย ปัญหาวิจัย จึงเริ่มจากความคิดของครูมากกว่าความคิดของผู้อื่นหรือจากหลักทางทฤษฎีโดยตรง

2. ขอบเขตของการวิจัยในชั้นเรียนนั้น จะแคบและเฉพาะ เจาะจงในประเด็น ต่อไปนี้

2.1 ปัญหาการวิจัย (Research Problem) เรื่องที่วิจัย อาจเป็นประเด็นที่เล็ก แต่สำหรับครูแล้วจะมีความหมายต่อการเรียนการสอน โดยตรง

2.2 ประชากร มุ่งเน้นการศึกษาเกี่ยวกับผู้เรียน ผู้สอน กระบวนการเรียน การสอน ตลอดจน สภาพแวดล้อมภายในห้องเรียนหรือสภาวะการหนึ่งๆ (Classroom Context) ในการศึกษาอาจมุ่งที่นักเรียนเฉพาะราย นักเรียนห้องหนึ่งหรือนักเรียนหลายห้องเรียน ที่ครู ผู้ทำการวิจัยนั้น มีส่วนรับผิดชอบในการเรียนการสอน

2.3 การนำผลการวิจัยไปใช้ การวิจัยจะมุ่งผลเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน ของครูในสภาพแวดล้อมที่ทำการวิจัยนั้นๆ โดยตรง ไม่มุ่งเน้นเพื่อนำไปใช้ในวงกว้าง กล่าวคือ ไม่มุ่งข้อสรุปเชิงนัยทั่วไป

3. ครูผู้สอนเป็นศูนย์กลางของกระบวนการวิจัยทั้งหมด ทั้งนี้ อาจเป็นการวิจัย ที่ดำเนินการ โดยครูคนเดียว หรือโดยคณะครูร่วมกันวิจัย อีกทั้ง อาจมีนักการศึกษาระดับปฏิบัติ เช่น ศึกษานิเทศก์ ร่วมในการวิจัยด้วย ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับขอบเขตของการวิจัย

4. การวิจัยจะดำเนินการไปพร้อมๆ กับการเรียนการสอนปกติ ให้เป็นส่วนหนึ่ง ของการเรียนการสอน ผู้เรียนไม่รู้สึกรว่าอยู่ใต้สภาวะการวิจัย และผลการวิจัยอยู่บนพื้นฐานของ ประสบการณ์ธรรมชาติของห้องเรียนที่เป็นปกติวิสัย

5. กระบวนการวิจัย จะมีการเชื่อมโยงระหว่างการคิดเชิงสะท้อน (Reflective Thinking) และการปฏิบัติ (Action) อย่างชัดเจน กล่าวคือ มีการพินิจพิจารณา ทบทวน ทั้งก่อน และหลังการทดลองปฏิบัติ

6. วิธีการวิจัยมีความยืดหยุ่นปรับให้เหมาะสมกับสภาพการเรียนการสอน เช่น อาจเป็นการวิจัยเชิงทดลอง ประยุกต์ ซึ่งดำเนินการได้อย่างกลมกลืนกับการสอนของครู และใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลที่ไม่ซับซ้อนมากนัก เป็นต้น ข้อสรุปที่ได้จากการวิจัย อาจจะขาดน้ำหนักไปบ้างในด้านความเที่ยงตรง เมื่อเปรียบเทียบกับการศึกษาวิจัยทั่วไปที่อิงทฤษฎีและหลักการที่เข้มงวด แต่จะเป็นการวิจัยที่ให้ประโยชน์โดยตรงเท่าที่ครูผู้วิจัยต้องการ

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2544 : 8 - 10) กล่าวถึง การวิจัย ในชั้นเรียนว่า เป็นงานวิจัยที่มีรูปแบบหรือลักษณะที่มีความเฉพาะเจาะจง และต่างจากการวิจัยทางการศึกษาทั่วไป ดังนี้ คือ

1. ที่มาของการวิจัย การวิจัยในชั้นเรียนนั้น เกิดจากสภาพปัญหาหรือข้อข้องใจ ที่พบจากการจัดการเรียนการสอนของครู ครูจึงมีความต้องการที่จะแก้ปัญหานั้นด้วยการวิจัย และที่สำคัญอย่างยิ่ง คือ ปัญหาวิจัยจะเกิดขึ้นจากความคิดของครูเองมากกว่าความคิดจากผู้อื่น
2. ขอบเขตของการวิจัยในชั้นเรียน จะค่อนข้างแคบและเฉพาะเจาะจง กล่าวคือ ปัญหาวิจัยของการวิจัยในชั้นเรียนอาจจะเป็นประเด็นเล็กๆ เช่น การอ่านออกเสียงคำควบกล้ำ ร ล ว ไม่ได้ การแก้โจทย์ปัญหาเกี่ยวกับเศษส่วนไม่ได้ การเขียนเพื่อบรรยายภาพไม่ได้ การใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสารไม่ได้ และการขาดความรับผิดชอบของนักเรียน เป็นต้น แต่ปัญหาที่กล่าวมานี้ จะมีความหมายต่อการเรียนการสอนของครูโดยตรง ประชากรที่ใช้ศึกษาจะมุ่งเน้นที่ตัวนักเรียน ตัวครู กระบวนการสอน รวมทั้ง สภาพแวดล้อมในห้องเรียน ทั้งนี้ อาจมุ่งเน้นที่เพียงนักเรียนเฉพาะราย นักเรียน 1 ห้อง หรือหลายๆ ห้องเรียน ซึ่งครูผู้ทำวิจัยมีส่วนรับผิดชอบจัดการเรียนการสอนอยู่ และการนำผลการวิจัยในชั้นเรียนไปใช้จะมุ่งเน้นที่การพัฒนาการเรียน การสอนของครูโดยตรง ไม่ได้นำไปใช้อ้างอิงในวงกว้าง
3. การดำเนินการวิจัย จะกระทำควบคู่กัน กับการจัดการเรียนการสอนของครู ตามปกติ โดยถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของเรียนการสอนโดยนักเรียนไม่รู้สึกว่าตนเองกำลังถูกวิจัย
4. ครูเป็นผู้ดำเนินการวิจัยด้วยตนเอง หรือเรียกว่าครูเป็นศูนย์กลางของการวิจัย โดยครูอาจทำวิจัยเพียงคนเดียว ร่วมวิจัยกับคณะครู ร่วมวิจัยกับนักวิชาการ หรือศึกษานิเทศก์ ซึ่งก็ขึ้นอยู่กับขอบเขตของการวิจัยที่กำหนดไว้
5. กระบวนการวิจัย มีการเชื่อมโยงการสะท้อนความคิดกับการปฏิบัติ กล่าวคือ มีการดำเนินการสะท้อนความคิด ที่เกิดจากการพิจารณาอย่างถี่ถ้วนของครู โดยมีการทบทวน ทั้งก่อน ระหว่าง และหลังจากการทำวิจัยในชั้นเรียน

6. ความยืดหยุ่นของวิธีการวิจัย การวิจัยในชั้นเรียนนั้น เป็นวิธีการวิจัยที่สามารถปรับได้เหมาะสม ตามสภาพการเรียนการสอนของครู เช่น ครูใช้การวิจัยเชิงทดลองที่ประยุกต์ให้กลมกลืนกับการสอนของครู โดยนักเรียนไม่รู้ตัวว่าถูกทดลอง ครูวิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าสถิติที่ไม่ซับซ้อน เช่น ความถี่ ค่าเฉลี่ย และในการสร้างเครื่องมืออาจขาดน้ำหนักของความเที่ยงตรงไปบ้าง แต่ครูอาจมีการใช้กับนักเรียนหลายๆ ครั้ง ที่สำคัญอย่างยิ่ง ก็คือ ผลของการวิจัยควรใช้ประโยชน์โดยตรงกับครูที่ทำวิจัยในชั้นเรียนนั้น

จากการศึกษา ลักษณะเฉพาะของการวิจัยในชั้นเรียน สรุปได้ว่า การวิจัยในชั้นเรียนเป็นงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตร การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล ซึ่งมุ่งที่จะแสวงหาคำตอบหรือพัฒนานวัตกรรม ควบคู่ไปกับการนำเอาคำตอบหรือนวัตกรรมไปใช้พัฒนาการเรียนการสอน แก้ปัญหาที่เกิดจากการเรียนการสอนภายในชั้นเรียน ที่ครูกำลังประสบอยู่ วิธีการวิจัยมีความยืดหยุ่น อาจใช้รูปแบบการวิจัยเชิงสำรวจ เปรียบเทียบ ทดลอง หรือการศึกษาระณี

4. กระบวนการการวิจัยในชั้นเรียน

สำหรับกระบวนการการวิจัยในชั้นเรียน ได้มีนักวิชาการ นักการศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้เสนอแนวคิดไว้สอดคล้องกัน ดังนี้ คือ

สำนักทดสอบทางการศึกษา (2540 : 12) ได้กล่าวถึง กระบวนการการวิจัยในชั้นเรียนเพื่อปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอน ว่ามีขั้นตอนหรือแนวดำเนินการ ดังนี้

1. สำรวจข้อมูลต่างๆ เกี่ยวกับการเรียนการสอนและผลการเรียนการสอน
2. วิเคราะห์แนวทางแก้ไขและปรับปรุงการเรียนการสอนและผลการเรียน
3. ศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับแนวคิด เทคนิควิธีการปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอนอย่างหลากหลาย
4. กำหนดรูปแบบ วิธีการหรือแนวทางใหม่ๆ เพื่อพัฒนาการเรียนการสอน
5. สร้างสื่อ เทคนิควิธีการใหม่ๆ มาใช้ในการเรียนการสอน
6. ทดลองใช้สื่อ วิธีสอน
7. สรุปผลการใช้สื่อ วิธีการสอน
8. จัดทำรายงานผลการทำเทคนิควิธีการใหม่ๆ มาใช้ในการเรียนการสอน
9. มีการเผยแพร่ผลงานในกลุ่มผู้เกี่ยวข้อง

กรมสามัญศึกษา (2540 : 4 - 7) กล่าวถึง การทำวิจัยในชั้นเรียนว่า มีการดำเนินการเป็นขั้นตอน โดยยึดหลักวิธีการทางวิทยาศาสตร์ และนำมาขยายเป็นขั้นตอนที่ละเอียดต่อเนื่อง เพื่อความสะดวกในการปฏิบัติ ครูจึงสามารถวางแผนการดำเนินงานไว้ล่วงหน้า โดยมีขั้นตอนดังนี้ คือ

ขั้นตอนที่ 1 การสำรวจและวิเคราะห์ปัญหาการเรียนการสอน

การวิจัยในชั้นเรียนใดๆ ก็ตาม จะต้องเริ่มต้นด้วยการมองปัญหาของเรื่องที่จะวิจัยอย่างชัดเจน เพราะการมองปัญหา นำไปสู่ความต้องการในการแก้ไขปัญหาการเรียนการสอนในรายวิชาที่ตนรับผิดชอบได้อย่างชัดเจน โดยทำการสำรวจข้อบกพร่อง และวิเคราะห์ปัญหาดังกล่าว คือ จะต้องค้นหาว่านักเรียนมีความบกพร่องจุดใด ซึ่งอาจมาจากการระดมสมองตรวจสอบแบบฝึกหัด จากผลการสอบปลายภาคเรียน หรือผลการวิจัย เมื่อสำรวจข้อบกพร่องได้แล้ว นำมาวิเคราะห์ หาสาเหตุและความต้องการในการแก้ปัญหาให้ตรงกับสาเหตุนั้นๆ แล้วเขียนออกมาในรูปวัตถุประสงค์ของการวิจัย

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

เมื่อกำหนดวัตถุประสงค์การวิจัยแล้ว จึงควรศึกษาแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง เรื่องที่จะทำการวิจัยนั้นว่ามีอยู่ก่อนแล้วหรือไม่อย่างไร และงานวิจัยที่จะทำนั้นมีความเชื่อมโยงกับทฤษฎีอย่างไร ทั้งนี้ เพื่อแสดงความต่อเนื่องทางวิชาการที่ต้องการที่จะมีส่วนสร้างเสริมให้มีความเจริญก้าวหน้า หรือมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้นต่อไป ทั้งนี้ การศึกษาแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องจะช่วยครูผู้สอน ในเรื่องต่อไปนี้ คือ มองปัญหาที่จะทำวิจัยได้ชัดเจนขึ้น ได้แนวความรู้พื้นฐาน ตลอดจน แนวทฤษฎีต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับประเด็น (ตัวแปร) ที่จะศึกษา เห็นแนวทางการศึกษา ปัญหา สามารถอธิบายปัญหา โดยเฉพาะการกำหนดขอบเขตของการวิจัย และสามารถอธิบายตัวแปรที่จะศึกษา สามารถตั้งสมมติฐานได้อย่างสมเหตุสมผล เลือกเทคนิคการสุ่มตัวอย่างได้อย่างเหมาะสม เลือกเครื่องมือเก็บข้อมูลได้ถูกต้อง และเลือกวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลได้เหมาะสม โดยสรุป สิ่งที่ครูผู้สอนได้จากการดำเนินการในขั้นนี้ คือ ได้เทคนิคการแก้ปัญหาที่สอดคล้องกับหลักการ ทฤษฎีหรืองานวิจัยที่มีผู้ศึกษาไว้แล้ว ทำให้แนวคิดของครูผู้ทำวิจัยน่าเชื่อถือยิ่งขึ้น

ขั้นตอนที่ 3 การพัฒนานวัตกรรมทางการศึกษา

นวัตกรรมเป็นรูปแบบ หรือวิธีการแก้ปัญหาที่ครูสร้างขึ้นเองหรือนำเอา รูปแบบหรือวิธีการที่ผู้อื่นทำไว้แล้ว มาปรับปรุงให้เหมาะสมกับสภาพปัญหา ที่ต้องการแก้ไข เช่น บทเรียนสำเร็จรูป เหมาะสมกับนักเรียนที่เรียนช้า ชุดการสอน เหมาะสมกับนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ หรือคู่มือครู เหมาะสมกับปัญหาการขาดคู่มือการสอน เป็นต้น

โดยสรุป สิ่งที่ครูอาจารย์จะได้จากการดำเนินการในขั้นนี้ คือ ได้ค้นวัตกรรมที่คาดว่ามีความเหมาะสมกับที่จะนำไปใช้ในการแก้ปัญหา

ขั้นตอนที่ 4 การออกแบบการทดลอง

การทดลองทำได้หลายรูปแบบ ขึ้นอยู่กับลักษณะของนวัตกรรม จำนวนกลุ่มนักเรียนที่ทดลอง และจำนวนครั้งของการวัดตัวแปรที่ศึกษา แต่ละแบบจะมีการดำเนินการที่แตกต่างกัน ดังนั้น ในการออกแบบการทดลองจะต้องออกแบบให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และสมมติฐานการวิจัย โดยคำนึงถึงกลุ่มตัวอย่างและตัวแปรที่ต้องการวัดเพื่อให้ผลการทดลองเกิดความแม่นยำ ได้ข้อสรุปถึงผลการทดลองที่แม่นยำ โดยมีหลักการดังนี้

1. นวัตกรรมที่นำมาทดลอง ต้องมีความเด่นชัดและมีทฤษฎีรองรับ เพื่อให้มั่นใจได้ว่า มีโอกาสที่จะแก้ปัญหาที่มีอยู่อย่างได้ผล หรือพัฒนาการเรียนการสอนได้จริง ทั้งนี้ เพื่อต้องการให้เกิดความมั่นใจว่าผลของการใช้นวัตกรรมจะแตกต่างจากการไม่ได้ใช้นวัตกรรม หรือการใช้วิธีเดิมอย่างชัดเจน

2. พยายามลดความคลาดเคลื่อนในการวิจัยให้เกิดขึ้นน้อยที่สุด โดยการใช้เครื่องมือวัดที่มีความเที่ยงตรง (Validity) กล่าวคือ ผลการวัดมีความคงที่ไม่ว่าจะวัดกี่ครั้งก็ตาม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้เป็นตัวแทนที่ดีของประชากรที่ศึกษา และนอกจากนี้ สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ต้องมีความสอดคล้องกับจุดประสงค์ของการวิจัย และเหมาะสมกับระดับข้อมูลที่รวบรวมได้ และต้องพิจารณาว่าสถิตินั้นสามารถตอบปัญหาการวิจัยหรือจุดประสงค์ของการวิจัยได้หรือไม่ และสอดคล้องกับข้อตกลงเบื้องต้นในการใช้ค่าสถิติใดๆ หรือไม่

3. การควบคุมตัวแปรแทรกซ้อนที่รบกวนผลการทดลอง เช่น การทดลองใช้ชุดการสอนมินิคอร์ส รายวิชา ค 311 เรื่อง เลขยกกำลัง และ โพลิโนเมียล ขณะทำการทดลอง อาจมีนักเรียนบางคนได้เรียนพิเศษ รายวิชา ค 311 นอกเหนือจากการเรียนโดยใช้ชุดการสอนดังกล่าว การเรียนพิเศษจึงรบกวนต่อการทดลอง ในกรณีเช่นนี้ ครูควรคัดนักเรียนเหล่านี้ออกจากกลุ่มตัวอย่าง โดยไม่นำคะแนนสอบวัดของนักเรียนที่เรียนพิเศษ มาวิเคราะห์เพื่อสรุปผล เป็นต้น

ขั้นตอนที่ 5 การสร้างและการพัฒนาเครื่องมือ

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยในชั้นเรียน จะใช้เครื่องมือชนิดใด ย่อมขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์การวิจัยและตัวแปรที่จะวัด เช่น ถ้าต้องการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เครื่องมือวัด ก็คือ แบบทดสอบ ถ้าต้องการวัดความคิดเห็น เครื่องมือวัด ก็คือ แบบสอบถามความคิดเห็น ถ้าต้องการวัดเจตคติ เครื่องมือวัด ก็คือ แบบวัดเจตคติ เป็นต้น

ซึ่งเครื่องมือที่แบ่งได้หลายชนิดทั้งในแง่ลักษณะของเครื่องมือ วิธีสร้าง และข้อดีหรือข้อจำกัด เพื่อเลือกใช้ให้เหมาะสม และเมื่อครูได้สร้างเครื่องมือวัดหรือปรับปรุงเครื่องมือที่ผู้อื่นได้สร้างไว้แล้ว จะต้องมีการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือก่อนที่จะไปใช้จริง โดยการนำไปทดลองกับกลุ่มตัวอย่างกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง ที่มีลักษณะเช่นเดียวกับประชากรที่เราศึกษา เพื่อตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวัด เช่น ความตรง (Validity) และความเที่ยง (Reliability) ถ้าหากคุณภาพของเครื่องมือวัดต่ำกว่าเกณฑ์ ต้องมีการปรับปรุงและพัฒนาเครื่องมือให้มีคุณภาพ ก่อนนำไปใช้ในการเก็บข้อมูลจริง

ขั้นตอนที่ 6 การทดลอง การรวบรวม การวิเคราะห์ และสรุปผล

เมื่อครูสร้างนวัตกรรมและเครื่องมือวัดเสร็จเรียบร้อยแล้ว ขั้นตอนต่อไปคือการนำเอานวัตกรรมนั้น ไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง และเก็บรวบรวมข้อมูลมาวิเคราะห์ ตามแนวทางที่กำหนด ซึ่งการทดลอง การรวบรวม การวิเคราะห์ และสรุปผลข้อมูล ถ้าจะให้เป็นไปตามแนวทางที่ถูกต้อง ควรจะต้องมีปฏิทินการปฏิบัติงานดังกล่าว แสดงเวลาและระยะเวลาของการดำเนินงานแต่ละขั้นตอนด้วย

ขั้นตอนที่ 7 การเขียนรายงานการวิจัย

การเขียนรายงานการวิจัยเป็นขั้นตอนสุดท้ายของการวิจัย เป็นการรายงานการวิจัย ตั้งแต่เริ่มต้นวิเคราะห์และสำรวจปัญหา การพัฒนารูปแบบ การทดลองใช้รูปแบบเพื่อแก้ปัญหา จนกระทั่งการวิเคราะห์ผล ผลสรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ การเขียนรายงานมีประโยชน์อย่างมากทั้งต่อตัวครู และผู้อื่น เพราะการเขียนรายงานการวิจัยเป็นการเสนอสิ่งที่ได้ศึกษา ค้นคว้าอย่างเป็นระบบให้ผู้อื่นได้ทราบ เพื่อจะได้ศึกษา ค้นคว้าเพิ่มเติมหรือนำไปใช้ประโยชน์อ้างอิงได้

ประวิต เอราวรรณ์ (2542 : 6 - 7) กล่าวถึง การวิจัยในชั้นเรียนว่า เป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องและเป็นระบบ คือ เริ่มต้นจากการสำรวจสภาพการปฏิบัติงาน ว่ามีปัญหาอะไรบ้าง การวางแผนเพื่อแก้ไขปัญหา ลงมือปฏิบัติตามแผน แล้วสะท้อนผลการปฏิบัติเพื่อเริ่มต้นใหม่ ซึ่งแต่ละขั้นตอน มีรายละเอียดดังนี้

1. การสำรวจสภาพการปฏิบัติงาน (Reconnaissance) เป็นขั้นตอนการสำรวจสภาพการปฏิบัติงานของครูว่ามีปัญหาอะไรบ้างแล้ววิเคราะห์ว่าปัญหาเหล่านั้นมีสาเหตุมาจากอะไร และจะสามารถปรับปรุงเปลี่ยนแปลง หรือแก้ไขสภาพการปฏิบัติงานในส่วนใดได้บ้าง ซึ่งสามารถสำรวจได้จาก กิจกรรมการเรียนการสอน พฤติกรรมของนักเรียน สภาพแวดล้อม

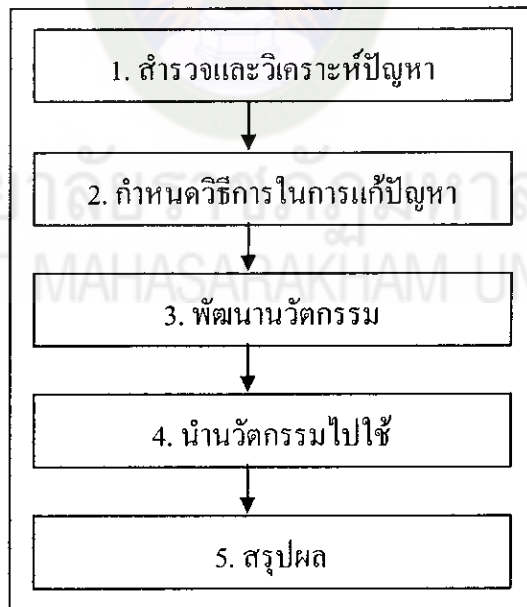
และบริบทต่างๆ ของโรงเรียน การสำรวจและการวิเคราะห์ปัญหาดังกล่าวจะนำไปสู่การเข้าใจปัญหาอย่างชัดเจน สามารถลำดับความสำคัญของปัญหา และกำหนดวัตถุประสงค์การวิจัยได้

2) การวางแผน (Planning) เป็นขั้นตอนสำหรับกำหนดวัตถุประสงค์ กำหนดวิธีการ และวางแผนเพื่อลงมือปฏิบัติ (Action) ในการค้นหาคำตอบ หรือการพัฒนานวัตกรรม และการแก้ไขหรือเปลี่ยนแปลงสภาพการปฏิบัติที่เป็นปัญหา

3) การลงมือปฏิบัติ (Action) เป็นขั้นตอนการปฏิบัติตามแผนที่กำหนด

4) การสะท้อนผลการปฏิบัติ (Reflection) หลังจากที่ได้มีการปฏิบัติ เพื่อแก้ไขปรับปรุงและพัฒนาตามแผน จนปรากฏผลแล้ว นักวิจัย จะต้องมีการสะท้อนผลการปฏิบัติว่ามีสิ่งใดที่เกิดขึ้นหรือเปลี่ยนแปลงหรือพัฒนาไปบ้าง เพื่อสรุปผลและวางแผนปรับปรุงใหม่หรือแก้ปัญหาใหม่ต่อไป

กรมวิชาการ (2546 : 7 - 10) กล่าวถึง กระบวนการการวิจัยในชั้นเรียนว่า มีเป้าหมายสำคัญอยู่ที่การพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครู ดังนั้น ลักษณะของการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) ซึ่งมีกระบวนการ 5 ขั้นตอน ดังแผนภูมิที่ 4 ต่อไปนี้

แผนภูมิที่ 4 ขั้นตอนของกระบวนการการวิจัยในชั้นเรียน

จากกระบวนการการวิจัยในชั้นเรียน 5 ขั้นตอนดังกล่าว มีรายละเอียดการปฏิบัติ ดังนี้ คือ

1. การสำรวจและวิเคราะห์ปัญหา เป็นจุดเริ่มต้นสำคัญในการวางแผนแก้ปัญหา หรือพัฒนาการเรียนการสอน ซึ่งจะช่วยให้ครูพบปัญหาที่จะต้องแก้ไขหรือพัฒนา สามารถที่จะ ดำเนินการสอนได้สอดคล้องกับเป้าหมายที่ควรจะเป็น ในการสำรวจและวิเคราะห์ปัญหานั้น ครูสามารถดำเนินการได้หลายลักษณะ เช่น การวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในแง่มุมต่างๆ การตรวจสมุดแบบฝึกหัด การสำรวจพฤติกรรมของผู้เรียน การสังเกตของครู และข้อมูลที่ได้ จากการประเมินของผู้ที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น ซึ่งจะช่วยให้ครูพบปัญหา ข้อสงสัยที่เกิดจากผู้เรียน ครู และกระบวนการเรียนการสอน เมื่อครูพบปัญหาจากการสำรวจและวิเคราะห์ปัญหาแล้ว หากมี หลายปัญหา ครูควรจัดลำดับความสำคัญของปัญหา โดยพิจารณาจากความรุนแรงของปัญหาว่า ปัญหาใดควรได้รับการแก้ไขหรือควรได้รับการพัฒนาก่อน ขั้นตอนนี้ จะนำไปสู่ปัญหาการวิจัย และแหล่งข้อมูล

2. การกำหนดวิธีการแก้ปัญหา เมื่อครูวิเคราะห์ปัญหาจากการศึกษาในขั้นที่ 1 เพื่อที่จะให้ได้แนวทางในการแก้ปัญหา ในขั้นนี้ครูต้องศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง เช่น วารสาร บทความ หลักสูตร ผลงานวิจัย หนังสือ คู่มือ แนวคิดและทฤษฎีต่างๆ ตลอดจน ประสบการณ์ ของครูเอง ทำให้ครูทราบว่า ปัญหาที่คล้ายกับปัญหาของเราเองมีผู้ใดได้ศึกษาไว้บ้าง ใช้วิธีใด ในการแก้ปัญหา และผลการแก้ปัญหาเป็นอย่างไร จะทำให้ครูเห็นแนวทางในการแก้ปัญหาได้ ชัดเจนขึ้น ซึ่งอาจเป็นวิธีสอนแบบใหม่ หรือการใช้นวัตกรรมเข้ามาช่วยในการจัดประสบการณ์ การเรียนการสอนของครู ได้แก่ บทเรียนสำเร็จรูป ชุดการสอน เอกสารประกอบการสอน คู่มือ ครู การเรียนแบบร่วมมือ บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน (CAI) เป็นต้น ขั้นตอนนี้ จะนำไปสู่ ขอบเขตของการวิจัย และประโยชน์หรือผลที่คาดว่าจะได้รับ

3. การพัฒนานวัตกรรม จากการปฏิบัติในขั้นที่ 2 จะทำให้ครู ได้ทางเลือกในการ แก้ปัญหาหรือพัฒนา ซึ่งอาจเป็นวิธีการหรือนวัตกรรมที่เป็นไปได้ ในขั้นนี้ ครูต้องกำหนด วิธีการหรือสร้างนวัตกรรมที่ใช้ในการแก้ปัญหาหรือพัฒนา รวมทั้ง ต้องดำเนินการหาคุณภาพ ของวิธีการหรือนวัตกรรม จากผู้รู้ในเรื่องนั้นๆ เช่น หากครูสร้างบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน ครูต้องศึกษา ค้นคว้าวิธีจัดทำบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน แล้วจัดทำต้นแบบให้เสร็จสมบูรณ์ ก่อนนำไปให้เพื่อนครู ศึกษาวิเคราะห์ หรือนักวิชาการที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ศึกษา ให้ความคิดเห็น เพื่อนำข้อคิดเห็นที่ได้ มาปรับปรุง แก้ไข เตรียมนำไปใช้แก้ปัญหาหรือพัฒนาต่อไป ขั้นตอนนี้ จะนำไปสู่ตัวแปรที่ศึกษา และวิธีการที่จะพัฒนาหรือแก้ปัญหา

4. การนำนวัตกรรมไปใช้ ขั้นนี้ครูนำวิธีการหรือนวัตกรรมที่สร้างขึ้นในขั้นที่ 3 ไปใช้ โดยระบุขั้นตอนการปฏิบัติว่าจะใช้กับใคร เมื่อไร อย่างไร แล้วเก็บรวบรวมข้อมูล เช่น สังเกตพฤติกรรมเริ่มต้นของผู้เรียนก่อนนำไปใช้ เมื่อนำไปใช้แล้วจะต้องสังเกตพฤติกรรมอีก ระยะเวลาหนึ่ง เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียนต่อไป ซึ่งขั้นตอนนี้ ครูต้องมีเครื่องมือและวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล รวมทั้ง แนวทางในการวิเคราะห์ข้อมูล

5. การสรุปผล เมื่อรวบรวมข้อมูลได้แล้ว นำข้อมูลมาวิเคราะห์ โดยเลือกใช้สถิติที่เหมาะสมกับข้อมูลที่รวบรวมได้ แล้วสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล หากยังไม่สามารถแก้ปัญหาได้ตามต้องการ ก็จะต้องทำการปรับปรุง แก้ไขโดยการย้อนกลับไปค้นหาวิธีการหรือนวัตกรรมใหม่แล้วพัฒนาวิธีการหรือนวัตกรรม ตลอดจนนำวิธีการหรือนวัตกรรมไปใช้อีก ก็คือดำเนินการขั้นที่ 2 - 4 ใหม่ จนกระทั่งสามารถแก้ปัญหาได้ตามที่ต้องการ แล้วเขียนสรุปผลการดำเนินงาน ตั้งแต่ขั้นที่ 1 ถึงขั้นที่ 4 จากขั้นตอนนี้ จะ ได้ผลการวิจัย ที่นำไปสู่การแก้ปัญหาหรือการพัฒนาการจัดการเรียนรู้

บัญชา อึ้งสกุล (2546 : 51 - 52) ได้กล่าวถึง ขั้นตอนการปฏิบัติงานตามกระบวนการวิจัยในชั้นเรียน ว่าประกอบด้วยขั้นตอนที่สำคัญ ดังนี้

1. การกำหนดปัญหาความจำเป็นหรือความต้องการในการพัฒนา โดยการศึกษาสภาพปัญหา ทั้งด้านผลสัมฤทธิ์ หรือความประพฤติ พฤติกรรม หรือบุคลิกภาพของผู้เรียน เพื่อหาลักษณะของปัญหา หรือจุดที่ต้องพัฒนา สาเหตุของปัญหาที่แท้จริง และนำมาใช้เป็นข้อมูลพื้นฐาน สำหรับการวางแผนและออกแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และพัฒนาสื่อการเรียนรู้ (นวัตกรรมการศึกษา) หรือกิจกรรมการเรียนรู้ในชั้นเรียน ให้มีความเหมาะสมกับกลุ่มผู้เรียน ที่ครูผู้สอนต้องการแก้ปัญหาหรือพัฒนาการเรียนรู้ ให้เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการแก้ปัญหาหรือพัฒนา เป็นขั้นตอนที่ครูผู้สอน ต้องสร้างหรือปรับปรุง พัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ และสื่อการเรียนรู้ (นวัตกรรมการศึกษา) บนพื้นฐานของแนวคิดหรือทฤษฎี เพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นได้ว่า กลุ่มผู้เรียนที่ครูผู้สอนต้องการพัฒนา ได้รับการพัฒนาการเรียนรู้อย่างถูกต้องตามหลักวิชาการของศาสตร์ในสาขาที่เกี่ยวข้อง

3. การจัดกิจกรรมเพื่อแก้ปัญหาหรือพัฒนา เป็นขั้นตอนที่ครูผู้สอน นำกิจกรรมการเรียนรู้และสื่อการเรียนรู้ (นวัตกรรมการศึกษา) ที่ผ่านการปรับปรุง พัฒนาเรียบร้อยแล้ว นำไปสู่การปฏิบัติ การจัดกิจกรรมการแก้ปัญหาหรือพัฒนาการเรียนรู้ในกลุ่มผู้เรียนที่ต้องการพัฒนา เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีคุณลักษณะตามเป้าหมายที่หลักสูตรต้องการ

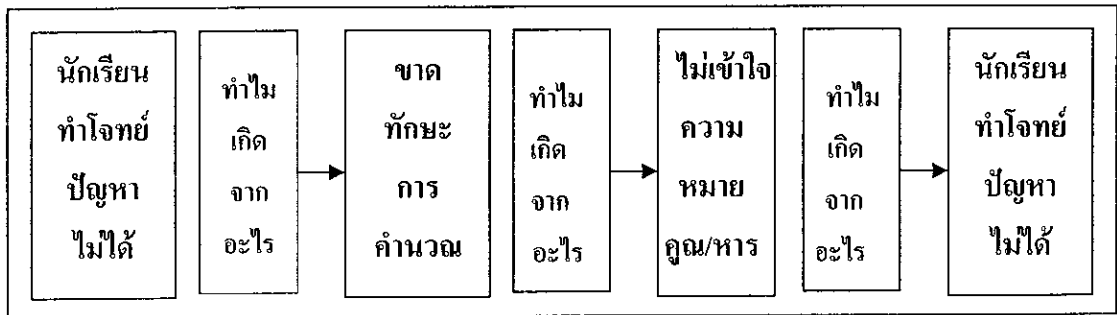
4. การวัดผลประเมินผล เป็นการตรวจสอบว่าผู้เรียนมีผลการเรียนรู้ พฤติกรรม หรือคุณลักษณะตามที่หลักสูตรคาดหวังหรือไม่ ครูผู้สอนจะเป็นผู้จัดการประเมินผลการเรียนรู้ และเก็บรวบรวมข้อมูลต่างๆ วิเคราะห์ข้อมูล รวมทั้ง สรุปผลการแก้ปัญหา พัฒนาการเรียนรู้ ด้วยวิธีการและแบบวัดต่างๆ อาทิ แบบทดสอบ แบบสังเกต แบบสัมภาษณ์ หรือแบบสอบถาม รวมทั้ง การจดบันทึกหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นต้น ทั้งนี้ ย่อมขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ การจัดกิจกรรมแก้ปัญหา พัฒนาการเรียนรู้เฉพาะรายกรณีนั้นๆ เป็นต้น

5. รายงานผลการวิจัยในชั้นเรียน ครูผู้สอนต้องเขียนขึ้นเมื่อครูผู้สอนเก็บรวบรวม ข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลเสร็จเรียบร้อยแล้ว ครูผู้สอนต้องเขียนสรุปผลการวิจัย และหากพบว่า ผู้เรียนไม่เกิดการเรียนรู้หรือมีพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ ครูผู้สอนจำเป็นต้องให้ความช่วยเหลือ ทันที หรืออาจต้องใช้การวิจัยในชั้นเรียน เพื่อช่วยในการแก้ปัญหา พัฒนาการเรียนรู้กลุ่มผู้เรียน ดังกล่าวซ้ำอีกครั้ง หรือหลายๆ ครั้ง จนกว่าผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ ตามเจตนารมณ์ของหลักสูตรอย่างแท้จริง

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2547 : 8 - 10) ได้กล่าวถึง ขั้นตอน การปฏิบัติงานตามกระบวนการการวิจัยในชั้นเรียน ว่าประกอบด้วยขั้นตอนที่สำคัญ คือ

1. การศึกษาปัญหาที่เกิดขึ้นในสถานศึกษาหรือในห้องเรียน การวิเคราะห์สภาพ ปัญหาในสถานศึกษาหรือในห้องเรียนเป็นขั้นตอนสำคัญ ที่ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ต้องสำรวจว่า มีอะไรเกิดขึ้น สิ่งนั้นเป็นปัญหาหรือไม่ และหากสภาพที่เกิดขึ้น แสดงถึงปัญหา ที่ต้องการแก้ไขหลายประการ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนก็จะต้องจัดลำดับความสำคัญ ก่อนหลังของปัญหาเหล่านั้น โดยพิจารณาจากความรุนแรงของปัญหาว่า ปัญหาใดที่ควรได้รับการแก้ไขก่อนหรือหลัง ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน สามารถสำรวจและวิเคราะห์ปัญหา ได้ในหลายลักษณะ เช่น วิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในแง่มุมต่างๆ ตรวจสอบแบบฝึกหัด การสังเกตพฤติกรรมของผู้เรียน และการศึกษาข้อมูลจากการประเมินของผู้ที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน จะพบปัญหา ข้อสงสัยที่เกิดจากผู้เรียน ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และกระบวนการเรียนการสอน โดยการศึกษาปัญหานั้นที่การศึกษาเพื่อหาจุดพัฒนา คือ มุ่งเน้นไปที่ปัญหาคุณภาพของผู้เรียน เพราะถือเป็นจุดหมายปลายทางของการจัดการศึกษา บุคลากรทุกฝ่าย ไม่ว่าจะเป็นครูผู้สอน ผู้บริหารสถานศึกษา ศึกษานิเทศก์ นักวิชาการ ผู้บริหาร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหรือในส่วนกลางที่ดูแลสถานศึกษา ต่างปฏิบัติงานเพื่อจุดมุ่งหมาย เดียวกัน คือ คุณภาพนักเรียน การวิเคราะห์ปัญหาเพื่อหาจุดพัฒนางาน จึงมีจุดเริ่มต้นที่คุณภาพ นักเรียน ซึ่งเป็นผลผลิตสุดท้ายในกระบวนการจัดการศึกษา

2) การหาสาเหตุของปัญหา ก่อนจะทำการหาสาเหตุของปัญหาหรือหาจุดพัฒนา ผู้บริหารสถานศึกษา หรือครูผู้สอน ควรหาสาเหตุที่แท้จริงของปัญหาเป็นอันดับแรก ซึ่งอาจจะใช้วิธีการถามคำถามที่ต่อเนื่อง ดังตัวอย่างในแผนภูมิที่ 5 ต่อไปนี้

แผนภูมิที่ 5 การถามอย่างต่อเนื่องเพื่อวิเคราะห์สาเหตุของปัญหา

เมื่อหาสาเหตุของปัญหาแล้ว จำเป็นที่จะต้องมีการวิเคราะห์ เพื่อหาสาเหตุที่แท้จริง โดยพิจารณาทั้งจากความสำคัญของปัญหา รวมทั้ง การพิจารณาเลือกปัญหาที่สามารถแก้ไขได้ เพราะ โดยความเป็นจริงแล้ว ยังมีปัญหาในสถานศึกษาและในชั้นเรียนเป็นจำนวนมากที่ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ไม่สามารถที่จะแก้ปัญหาได้ทั้งหมด ทั้งนี้ การเลือกปัญหาที่จะนำมาแก้ไขมีข้อพิจารณา คือ ปัญหาที่เห็นว่ามีค่ามากที่สุด เร่งด่วนที่สุด จำเป็นต้องนำมาหาคำตอบก่อนปัญหาอื่น คาดว่าใช้เวลาในการแก้ปัญหามาน้อยเพียงใด กลุ่มเป้าหมายของการแก้ปัญหานั้นคือใครบ้าง มีศักยภาพเพียงพอที่จะแก้ปัญหา หาคำตอบของปัญหานั้นมากน้อยเพียงใด รวมทั้ง มีประสบการณ์ ความสนใจ และความถนัดในเรื่องนี้มากน้อยเพียงใด

เมื่อวิเคราะห์ปัญหา และเลือกปัญหาที่ต้องการแก้ไขหรือพัฒนาได้ตรงกับกลุ่มเป้าหมายแล้ว จึงนำมาเขียนเป็นคำถามที่ชัดเจนที่เรียกว่า คำถามวิจัย (research problem) หรือปัญหาวิจัย (research question) ต่อไป โดยคำถามวิจัย จะเป็นประเด็นข้อสงสัยของผู้วิจัยที่เขียนในรูปประโยคคำถาม ที่มีความเฉพาะเจาะจง ต้องการคำตอบที่เชื่อถือได้ โดยการได้มาของคำตอบ ต้องอาศัยกระบวนการที่มีระเบียบวิธีการที่ชัดเจน

3) การหาวิธีการแก้ปัญหาหรือการแสวงหานวัตกรรม โดยทั่วๆ ไปแล้ว คำว่า นวัตกรรม จะมีความหมายถึง วิธีการ เครื่องมือหรือสื่อใหม่ๆ ที่ทำให้งาน หรือสิ่งใดสิ่งหนึ่งเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นกว่าเดิม แม้ว่าวิธีการ เครื่องมือหรือสื่อใหม่ๆ นั้นจะเคยใช้ในที่อื่น ได้ผลดีมาแล้วหรือไม่ก็ตาม แต่เมื่อสามารถทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในที่ใหม่ได้ หรือทำให้

สามารถแก้ปัญหาหรือพัฒนาในที่แห่งใหม่ได้ สิ่งนั้นย่อมจะถือได้ว่าเป็นนวัตกรรม ในแง่ของการเรียนรู้ นวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ จึงหมายถึง สิ่งที่น่ามาใช้ เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลดีขึ้น โดยอาจเป็นสิ่งที่ได้มีผู้คิดค้นขึ้นมาก่อนแล้วหรือคิดค้นขึ้นมาใหม่ เพื่อใช้ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ใหม่ก็ได้

4. การพัฒนานวัตกรรมหรือวิธีการแก้ปัญหาหรือวิธีการพัฒนา เมื่อผู้บริหารสถานศึกษาหรือครูผู้สอน หาวิธีการแก้ปัญหาหรือแสวงหานวัตกรรมได้แล้ว ควรลงมือพัฒนานวัตกรรม โดยการกำหนดขอบข่ายและโครงสร้างของนวัตกรรมที่จะสร้าง ว่าเป็นนวัตกรรมชนิดใด ระดับใด วิชาใด ใครเป็นผู้ใช้นวัตกรรม รวมทั้ง การกำหนดลักษณะของนวัตกรรมว่า ควรประกอบด้วยสิ่งต่างๆ อะไรบ้างที่สังเกตได้ เช่น ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ประกอบด้วย บทเรียน โปรแกรม บัตรคำสั่ง บัตรเนื้อหา แบบทดลอง บัตรเฉลย เป็นต้น นอกจากนี้ บางครั้งจะต้องคำนึงถึงขนาดของนวัตกรรมด้วย เช่น ถ้าปัญหาการวิจัยเป็นเรื่องที่สามารถใช้นวัตกรรมเพียงอย่างเดียวแก้ปัญหาหรือพัฒนานักเรียนได้ อาจกำหนดขอบข่ายของนวัตกรรมเป็นขึ้นเดียว แต่ถ้าปัญหาที่ต้องการแก้ไขให้นักเรียนเป็นปัญหาใหญ่ ก็ต้องกำหนดขอบข่ายของนวัตกรรมเป็นหลายชั้น

5. การทดลองใช้และหาประสิทธิภาพของนวัตกรรม ขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอนของการพิสูจน์ว่า นวัตกรรมที่สร้างขึ้นนั้น เมื่อนำไปใช้จริงจะได้ผลตามที่ต้องการหรือไม่ สามารถแก้ปัญหาในชั้นเรียนหรือพัฒนานักเรียนได้จริงหรือไม่ โดยการหาประสิทธิภาพของนวัตกรรมมีตั้งแต่วิธีการง่าย ๆ ไม่ต้องใช้ตัวเลข ไปจนถึงการพิสูจน์ด้วยตัวเลข แต่ก็ไม่ใช่ซับซ้อนเกินไป ซึ่งสามารถเลือกใช้ได้ตามความเหมาะสม อาจทำเพียงวิธีหนึ่งวิธีใด หรือ 2 - 3 วิธีพร้อมกันก็ได้ เช่น การให้ผู้เชี่ยวชาญ ได้แก่ ศิษยานิเทศก์ ครูวิชาการ ครูต้นแบบ หรือครูชำนาญการ ซึ่งเป็นบุคคลที่มีความชำนาญในการสอน เป็นที่ยอมรับโดยทั่วไป ช่วยอ่านและตรวจสอบด้านเนื้อหา ความเหมาะสมกับปัญหาที่ต้องการแก้ไขหรือพัฒนาและกลุ่มนักเรียนจำนวนเล็กน้อยเพียงใด หรือควรปรับปรุงแก้ไขอย่างไร เพื่อที่จะนำความเห็นของผู้เชี่ยวชาญดังกล่าว มาปรับปรุงแก้ไข นวัตกรรมให้มีความเหมาะสมที่จะนำไปใช้จริงต่อไป หรืออาจใช้วิธีการการบรรยายคุณภาพ หรือสภาพที่เป็นอยู่ก่อนการใช้นวัตกรรม เปรียบเทียบกับคุณภาพหรือสภาพที่เกิดขึ้นหลังจากการใช้นวัตกรรม โดยทดลองใช้กับนักเรียนกลุ่มเล็กประมาณ 1 - 3 คน เพื่อตรวจสอบคุณภาพ นวัตกรรม ด้านความชัดเจนของภาษา การลำดับขั้นตอนของการดำเนินกิจกรรม ความน่าสนใจของเนื้อหา เป็นต้น

6. ตรวจสอบและสรุปผล เมื่อรวบรวมข้อมูลได้แล้ว จะต้องนำข้อมูลมาวิเคราะห์ โดยอาจใช้การแจกแจงหรือเลือกใช้สถิติที่เหมาะสม แล้วจึงสรุป อภิปรายผลการวิเคราะห์ข้อมูล หากยังไม่สามารถแก้ปัญหาได้ตามที่ต้องการ ก็ต้องทำการปรับปรุงแก้ไข โดยการย้อนกลับไปตรวจสอบในขั้นตอนต่างๆ แล้วนำกิจกรรมหรือสื่อที่ปรับปรุงแล้วไปใช้อีก จนกระทั่งสามารถแก้ปัญหาได้ตามที่ต้องการ หลังจากนั้น จึงเขียนสรุปผลการดำเนินงานตั้งแต่ขั้นที่ 1 ถึงขั้นที่ 5 ผลการวิจัยที่ได้ ก็จะเป็นผลการแก้ไข ปรับปรุงในวงจรการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ด้วย

จากการศึกษา กระบวนการการวิจัยในชั้นเรียนดังกล่าว สรุปว่า การวิจัยในชั้นเรียน เป็นกระบวนการการปฏิบัติงานตามขั้นตอนอย่างเป็นระบบ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อแก้ปัญหา หรือพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน และผู้วิจัย ได้ทำการวิเคราะห์ขั้นตอนตาม กระบวนการการวิจัยในชั้นเรียนที่ได้จากการศึกษารายละเอียดข้างต้นแล้ว เห็นว่า กระบวนการ การวิจัยในชั้นเรียน 5 ขั้นตอน ตามกรอบแนวคิดของกรมวิชาการ (2546 : 7 - 10) คือ ขั้นสำรวจ และวิเคราะห์ปัญหา ขั้นกำหนดวิธีการแก้ปัญหา ขั้นพัฒนานวัตกรรม ขั้นนำนวัตกรรมไปใช้ และขั้นสรุปผล ครอบคลุมแนวคิดที่นักวิชาการ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ที่ได้ให้ความเห็นไว้ ผู้วิจัย จึงนำมาสังเคราะห์เป็นกรอบแนวคิดของการวิจัยครั้งนี้

5. การนำผลการวิจัยในชั้นเรียนไปใช้

สำหรับการนำผลการวิจัยในชั้นเรียนไปใช้ประโยชน์นั้น มีผู้กล่าวถึงไว้ ดังนี้ คือ กรม สุดประเสริฐ (2541 : 27 - 30) กล่าวถึง การนำผลการวิจัยในชั้นเรียนไปใช้ ว่า เราจะพยายามชี้แนะช่องทางให้ไปถึงครูผู้ปฏิบัติ ว่าเขาสามารถที่จะทำวิจัย เก็บผลงานต่างๆ ของเขาไว้ วันหนึ่งในอนาคตเขาจะเป็นครูชั้นเยี่ยม ครูที่ทำงานด้วยผลการวิจัย มีผลงานวิจัยว่า ได้แก้ปัญหาคือต่างๆ อย่างไร จะสามารถใช้เทคโนโลยีใหม่ๆ ในการศึกษา และทำให้ลูกศิษย์ ของคนก้าวหน้าในทางที่ควรได้เป็นอย่างดี

กรมวิชาการ (2546 : 10 - 14) ได้กล่าวถึงรายละเอียดที่เกี่ยวข้องกับการนำผลการวิจัย ในชั้นเรียนไปใช้ สรุปได้ดังนี้ คือ

1. ประโยชน์ของการนำผลการวิจัยในชั้นเรียนไปใช้ ได้แก่

1.1 ทำให้การจัดการเรียนการสอนบรรลุผลตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ยิ่งขึ้น เพราะครูสามารถใช้นวัตกรรม วิธีการ เทคนิคการสอนหรือสิ่งประดิษฐ์ใหม่ที่มีคุณภาพ และผ่านกระบวนการตรวจสอบที่เชื่อถือได้ในการแก้ปัญหาการเรียนการสอน

1.2 ทำให้ครูพัฒนางานของตนเองให้มีมาตรฐานยิ่งขึ้น เพราะครูสามารถนำเอาข้อมูลที่เป็นข้อค้นพบจากการวิจัย มาใช้ปรับปรุง เปลี่ยนแปลงการปฏิบัติงานที่เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียน

1.3 ทำให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาและส่งเสริม จนบรรลุศักยภาพสูงสุด เนื่องจาก ครูสามารถส่งเสริมและพัฒนาได้ตรงตามสภาพความเป็นจริงของผู้เรียนแต่ละคน

1.4 ทำให้ผู้บริหารหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีข้อมูลที่ใช้ปรับปรุง พัฒนางานบริหารและการจัดการศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

1.5 ครูใช้เป็นผลงานทางวิชาการ เพื่อเสนอขอตำแหน่งให้สูงขึ้น

1.6 ทำให้มีข้อมูลในการปรับปรุง หรือดัดแปลงงานในส่วนที่เกี่ยวข้องให้เป็นไปตามเป้าหมายอย่างมีระบบ

2. จุดมุ่งหมายในการนำผลการวิจัยในชั้นเรียนไปใช้ ได้แก่

2.1 เพื่อแก้ปัญหาคือการเรียนการสอน

2.2 เพื่อปรับปรุงหรือพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2.3 เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการดำเนินงานเฉพาะด้าน

2.4 เพื่อใช้ประเมินผล และพัฒนาการปฏิบัติงานของครูหรือหน่วยงาน

3. แนวทางการนำผลการวิจัยในชั้นเรียนไปใช้ ได้แก่

3.1 นำไปใช้ปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอน

3.1.1 ผู้บริหาร นำไปใช้ในการบริหารจัดการ เพื่อสนับสนุนการเรียนการสอน ได้แก่ ใช้ในการวางแผน กำหนดนโยบายการเรียนการสอนและการพัฒนาหลักสูตร ใช้ปรับปรุง พัฒนางานให้เป็นไปตามเป้าหมายอย่างเป็นระบบ เช่น การดำเนินโครงการต่างๆ ด้านวิชาการ การผลิตเอกสารวิชาการ เป็นต้น

3.1.2 ครูผู้สอน นำไปใช้ในการพัฒนา ปรับปรุงการเรียนการสอน ในห้องเรียน ได้แก่ ใช้แก้ปัญหาคือการเรียนการสอนโดยตรง เช่น การใช้เทคนิคการสอนเสริมแบบต่างๆ ที่ครูคิดค้นขึ้นมาเพื่อสอนซ่อมเสริมผู้เรียนที่เรียนช้าไม่ทันเพื่อนๆ และใช้เป็นข้อมูลเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน เช่น การใช้นิทานพื้นบ้าน เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความของนักเรียน รวมทั้ง ใช้ในการพัฒนาหลักสูตร เช่น การสอนแบบหน่วยการเรียน โดยบูรณาการสาระการเรียนรู้กลุ่มวิชาต่างๆ ตามที่หลักสูตรกำหนด

3.2 นำไปใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาการเรียนการสอนเพราะเมื่อครูได้ข้อค้นพบความรู้ใหม่ๆ จากการวิจัยแล้ว ควรเผยแพร่ให้แก่บุคคล หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

นำไปใช้ประโยชน์ในการอ้างอิง ค้นคว้า และเพื่อให้เกิดแนวทางในการศึกษา หาคำความรู้ใหม่ๆ ที่ลึกซึ้งและมีประโยชน์ต่อไป

3.3 นำไปใช้ในการพัฒนาวิชาชีพ การวิจัยในชั้นเรียนนั้น นอกจากจะเป็นการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนยังถือเป็นการพัฒนาวิชาชีพของครูอีกด้วย กล่าวคือ เมื่อครูทำการวิจัยในชั้นเรียน จะส่งผลให้ครูสามารถเสริมสร้างความรู้ทางวิชาการของตนเอง ทำให้ครูมีนวัตกรรม สื่อและวิธีการสอนที่มีคุณภาพ ซึ่งทำให้เกิดมาตรฐานในการจัดการเรียนการสอน และสามารถนำผลงานที่เกิดจากการวิจัยในชั้นเรียนใช้เป็นผลงานทางวิชาการ ตามหลักเกณฑ์การขอเลื่อนระดับหรือปรับตำแหน่งให้สูงขึ้นด้วย โดยผลงานควรมีลักษณะที่สำคัญ คือ ผลงานสอดคล้องกับการปฏิบัติหน้าที่ มีคุณภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด และมีประโยชน์ต่อผู้เรียน ครู และผู้เกี่ยวข้อง รวมทั้ง มีรูปแบบการเขียนรายงานที่ถูกต้อง เป็นที่ยอมรับ

3.4 การส่งเสริมการนำผลงานวิจัยไปใช้

3.4.1 ผู้บริหารควรกระตุ้นให้ครูพัฒนาการเรียนการสอน โดยวิธีการใช้การวิจัยเป็นพื้นฐาน ส่งเสริมให้ครูค้นหาคำความรู้ใหม่ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอน เช่น การศึกษา ค้นคว้าเอกสารทางวิชาการ และการสนทนากับผู้รู้ เป็นต้น จัดให้มีการประชุมปฏิบัติการทางวิจัยในชั้นเรียนอย่างต่อเนื่อง เชิญวิทยากรมาให้ความรู้เรื่องการวิจัยในชั้นเรียนแก่ครู รวมทั้ง การนำผลไปใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอน

3.4.2 ครู ควรจัดทำสรุปผลการวิจัย ด้วยภาษาที่เข้าใจง่ายๆ เพื่อเผยแพร่แก่บุคคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และนำวิธีการหรือนวัตกรรมที่ค้นพบจากการวิจัย ไปใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอนอย่างสม่ำเสมอ รวมทั้ง แลกเปลี่ยนงานวิจัยของตนกับผู้อื่น เช่น การนำเสนอผลการวิจัยในที่ประชุม การเข้าร่วมสัมมนา และการเผยแพร่เอกสาร เป็นต้น

จากการศึกษา เรื่อง การนำผลการวิจัยในชั้นเรียนไปใช้ สรุปว่า ผลที่ได้จากการวิจัยในชั้นเรียนจะทำให้ครูมีข้อมูลหรือนวัตกรรมใหม่ที่ค้นพบที่สามารถนำไปใช้ในการปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและตรงตามสภาพจริงของผู้เรียนแต่ละคน เพราะการใช้นวัตกรรม วิธีการ เทคนิคการสอนและหรือสิ่งประดิษฐ์ใหม่ๆ ที่ได้จากการวิจัยในชั้นเรียนนั้น ได้ผ่านกระบวนการตรวจสอบที่เชื่อถือได้ นอกจากนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ยังสามารถจะนำข้อมูลไปใช้ สำหรับการปรับปรุง พัฒนางานบริหารและการจัดการศึกษา หรือพัฒนางานในส่วนที่เกี่ยวข้อง ให้เป็นไปตามเป้าหมายได้อย่างมีระบบและบังเกิดประสิทธิผลสูงสุดซึ่งจะส่งผลให้การวิจัยในชั้นเรียนนั้นมีความสมบูรณ์

และมีคุณค่ายิ่งขึ้น รวมทั้ง ครูผู้สอนสามารถนำผลการวิจัยในชั้นเรียนใช้เป็นผลงานทางวิชาการ เพื่อเสนอขอตำแหน่งให้สูงขึ้น ซึ่งถือเป็นการพัฒนาวิชาชีพครูอีกทางหนึ่งด้วย

6. การบริหารงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 3

6.1 โครงสร้างการบริหารงาน

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 มาตรา 38 กำหนดให้เขตพื้นที่การศึกษา มีอำนาจหน้าที่ในการกำกับ ดูแล จัดตั้ง ยุบ รวม หรือ เลิกสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตพื้นที่การศึกษา ประสาน ส่งเสริม และสนับสนุนสถานศึกษา เอกชนในเขตพื้นที่การศึกษา ประสานและส่งเสริมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้สามารถจัดการศึกษาสอดคล้องกับนโยบาย และมาตรฐานการศึกษา ส่งเสริม สนับสนุนการจัดการศึกษา ของบุคคล ครอบครัว องค์กรชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันประกอบการ สถาบัน ศาสนา และสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษาในรูปแบบที่หลากหลาย นอกจากนี้ มาตรา 35 และ 36 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ.2546 ได้กำหนดให้มี คณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา และให้ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ทำหน้าที่ เป็นกรรมการและเลขานุการ ดังนั้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จึงเป็นสำนักงานเลขานุการ ของคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อรองรับภารกิจ รวมถึง งานธุรการ งานประสานงาน และงานบริหารทั่วไป สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จึงมีอำนาจหน้าที่โดยสังเขป 4 ประการ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2546 : 6 - 12) ดังนี้ คือ

1. มีอำนาจหน้าที่กำกับ ดูแล จัดตั้ง ยุบ รวม หรือเลิก สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตพื้นที่การศึกษา

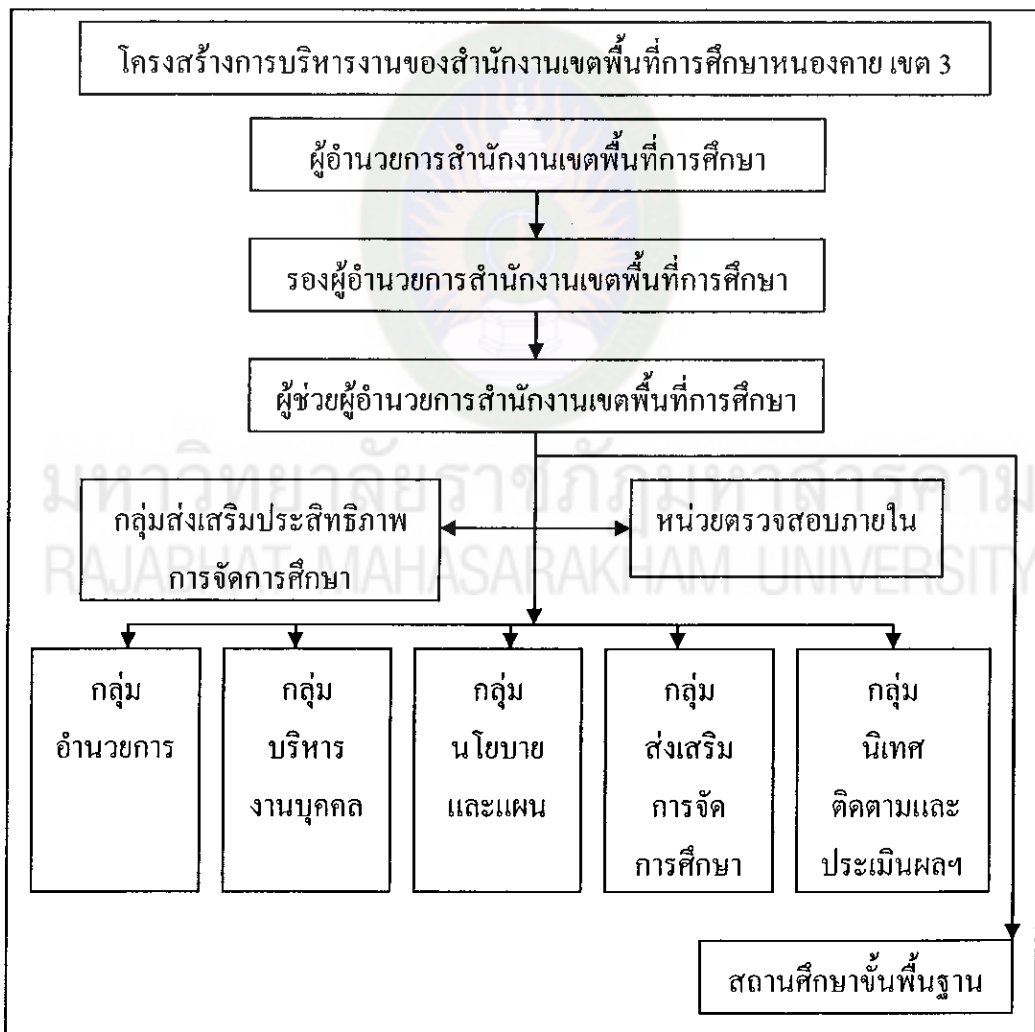
2. ประสาน ส่งเสริมและสนับสนุน สถานศึกษาเอกชนในเขตพื้นที่การศึกษา

3. ประสานและส่งเสริมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้สามารถจัดการศึกษา สอดคล้องกับนโยบายและมาตรฐานการศึกษา

4. ส่งเสริม และสนับสนุน การจัดการศึกษาของบุคคล ครอบครัว องค์กรชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถาบันประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ที่จัดการศึกษาในรูปแบบที่หลากหลาย

นอกจากนี้ ยังมอบหมายให้ ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ทำหน้าที่ เป็นผู้บังคับบัญชาของข้าราชการและรับผิดชอบในการปฏิบัติราชการของสำนักงานและรวมถึง สถานศึกษาในสังกัดให้เป็นไปตามนโยบาย แนวทาง และแผนการปฏิบัติราชการของกระทรวง

ในกรณีที่มีกฎหมายอื่นกำหนดหน้าที่ตามกฎหมายดังกล่าว ให้คำนึงถึงนโยบายที่คณะรัฐมนตรีกำหนด หรืออนุมัติแนวทาง และแผนการปฏิบัติราชการของกระทรวงด้วย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จึงต้องทำหน้าที่เป็นสำนักงานอำนวยการ และบริหารจัดการ ภารกิจของผู้อำนวยการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา รวมทั้ง ข้อกำหนดอื่นของกฎหมายนี้และกฎหมายอื่นที่ได้กำหนดหน้าที่ ความรับผิดชอบของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาไว้ ดังนั้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาทุกแห่ง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2546 : 12) รวมถึง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 3 จึงแบ่งโครงสร้างการบริหารงาน ดังแผนภูมิที่ 6 ต่อไปนี้ คือ

แผนภูมิที่ 6 โครงสร้างการบริหารงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 3 เป็นหนึ่งในสาม ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดหนองคาย ประกอบด้วย สถานศึกษาที่ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่ 6 อำเภอ ได้แก่ อำเภอบึงกาฬ อำเภอศรีวิไล อำเภอพรเจริญ อำเภอเซกา อำเภอบึงโขงหลง และอำเภอบุ่งคล้า โดยมีที่ตั้งของสำนักงานอยู่ที่อำเภอบึงกาฬ จังหวัดหนองคาย และปัจจุบัน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 3 มีสถานศึกษาในสังกัด จำนวนทั้งสิ้น 176 แห่ง (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 3. 2548 ก : 4)

6.2 จำนวนบุคลากรผู้ปฏิบัติงานในสถานศึกษา

จากจำนวนสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 3 ในปัจจุบัน 176 แห่งนั้น มีบุคลากรผู้ปฏิบัติงานในสถานศึกษา จำแนกเป็นรายอำเภอตามที่ตั้งของสถานศึกษา และสถานภาพหรือตำแหน่งของผู้ปฏิบัติงานในสถานศึกษา ได้ตามตารางที่ 1 ดังต่อไปนี้ คือ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 3. 2548 ก : 8)

ตารางที่ 1 จำนวนบุคลากรผู้ปฏิบัติงานในสถานศึกษา จำแนกรายอำเภอ ตามสถานภาพ

อำเภอที่เป็นที่ตั้ง ของสถานศึกษา	จำนวนบุคลากร จำแนกตามสถานภาพ (คน)		รวม (คน)
	ผู้บริหารสถานศึกษา	ครูผู้สอน	
บึงกาฬ	55	539	594
ศรีวิไล	17	249	266
พรเจริญ	24	311	335
เซกา	48	591	639
บึงโขงหลง	20	222	242
บุ่งคล้า	12	102	114
รวม	176	2,014	2,190

7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

7.1 งานวิจัยในประเทศ

เกียรติศักดิ์ วิสูตรรุจิรา (2540 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาวิจัยและเปรียบเทียบความต้องการงานวิจัยทางการศึกษา ระหว่างผู้บริหาร โรงเรียนมัธยมศึกษาของรัฐ และเอกชน ในกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า

ผู้บริหาร โรงเรียนมัธยมศึกษาของรัฐ และเอกชน มีความต้องการงานวิจัยทางการศึกษา โดยเฉลี่ย อยู่ในระดับมากในทุกด้าน และความต้องการงานวิจัยด้านวิชาการ ด้านการบริหารบุคคล และด้านกิจการนักเรียน มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนความต้องการงานวิจัยด้านธุรการ การเงิน และอาคารสถานที่ ด้านความสัมพันธ์กับชุมชน ไม่แตกต่างกัน ผู้บริหาร โรงเรียนมัธยมศึกษาของรัฐและเอกชน มีแนวทางดำเนินการ เพื่อให้ได้มาซึ่งงานวิจัยที่ต้องการ ด้านวิชาการ ด้านการบริหารบุคคล ด้านกิจการนักเรียน และด้านความสัมพันธ์กับชุมชน ในทำนองเดียวกัน ยกเว้น ในด้านธุรการ การเงิน และอาคารสถานที่ ผู้บริหาร โรงเรียน 2 ประเภท มีวิธีการไม่ตรงกันกับปัญหาในการใช้ผลงานวิจัย ของผู้บริหาร โรงเรียนมัธยมศึกษาของรัฐ และเอกชน

ลัดดา คำพลงาม (2540 : บทคัดย่อ) ศึกษา กระบวนการและผลของการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนที่มีผลต่อพฤติกรรมการสอน เพื่อทราบกระบวนการและผลของการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนที่มีผลต่อพฤติกรรมของครุนักวิจัย ในฐานะที่เป็นผู้บริหารจัดการในชั้นเรียน และผู้จัดกิจกรรมการเรียนการสอน และศึกษาพฤติกรรมของครู ที่มีผลต่อการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน ผลการวิจัยพบว่า

กระบวนการและผลของการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนนั้น สนับสนุนให้ครุนักวิจัยเกิดความคิด ความมั่นใจในการดำเนินงานและเป็นแรงจูงใจให้ทำงานวิจัย เพื่อพัฒนาการเรียนการสอน อันสืบเนื่องไปยังคุณลักษณะและพฤติกรรมของครู คือ ความใฝ่รู้ ใฝ่เรียน ความสนใจในการค้นคว้า การเห็นโอกาสของการเรียนรู้ ความสนใจในการสังเกตและบันทึกความเอาใจใส่แก่นักเรียน และมีความรับผิดชอบในงานครู

ทั้งนี้ กระบวนการของผลการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน ทำให้ครุนักวิจัยมีพฤติกรรมดังนี้คือ เป็นผู้ร่วมเรียนรู้กับศิษย์และเป็นกัลยาณมิตรของศิษย์ จัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยมีนักเรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ มีความยืดหยุ่นทั้งเนื้อหา กิจกรรม สื่อการเรียน เปิดโอกาสให้ผู้ปกครอง เข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดกิจกรรมการเรียนการสอน มีความเข้าใจ

นักเรียนมากยิ่งขึ้น ทั้งในด้านปัญหาและด้านพฤติกรรมของนักเรียน อันนำไปสู่สัมพันธภาพที่ดีระหว่างครูกับนักเรียน ตลอดจน ให้คำแนะนำและส่งเสริมนักเรียน ได้ตรงตามความต้องการและความสามารถ

ธัสดา กองคำ (2541 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษา สภาพการวิจัยในชั้นเรียน เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนใน โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น ผลการวิจัยพบว่า

ครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ มีความต้องการทำวิจัยในชั้นเรียน อยู่ในระดับมาก ได้แก่ ต้องการนำผลการวิจัยในชั้นเรียนของครูผู้สอน เป็นผลงานทางวิชาการ เพื่อขอเลื่อนตำแหน่ง และนำมาใช้สำหรับพัฒนาการเรียนการสอน ต้องการความรู้ ความเข้าใจ ในการทำวิจัยในชั้นเรียน การสนับสนุนการทำวิจัยจากผู้บริหาร โรงเรียน ต้องการงบประมาณ เพื่อการวิจัยในชั้นเรียน ทั้งจากงบประมาณของ โรงเรียนและของเอกชน ต้องการตำรา เอกสารวารสารการวิจัย คอมพิวเตอร์ เครื่องพิมพ์ดีด ตลอดจน แหล่งค้นคว้าทางวิชาการ และผลงานวิจัยในชั้นเรียนที่เพียงพอสำหรับการทำวิจัยในชั้นเรียน

วีรพล ฉลาดแย้ม (2544 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษา เรื่อง การวิจัยในชั้นเรียนของครู ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองบัวลำภู โดยศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการในการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูผู้สอน ในโรงเรียนประถมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า

ครูประถมศึกษา จำนวนร้อยละ 15.21 เคยทำการวิจัยในชั้นเรียน การให้การสนับสนุนการทำวิจัยในชั้นเรียน อยู่ในระดับปานกลาง ครูมีทักษะและความรู้ในการทำวิจัย อยู่ในระดับน้อย และครูมีความคิดเห็นเกี่ยวกับตนเองว่ามีคุณลักษณะของนักวิจัย อยู่ในระดับมาก สำหรับปัญหาของการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูประถมศึกษา ที่อยู่ในระดับมาก ได้แก่ การขาดความรู้เกี่ยวกับหลักการวิจัย ขาดแหล่งค้นคว้าเกี่ยวกับการวิจัย ขาดงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์สนับสนุนการทำวิจัย และขาดผู้เชี่ยวชาญให้คำปรึกษาการทำวิจัย ส่วนความต้องการในการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูประถมศึกษา ที่อยู่ในระดับมาก ได้แก่ การสนับสนุนในด้านงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ ผู้เชี่ยวชาญที่ให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการวิจัย และแหล่งศึกษา ค้นคว้างานวิจัย

พุทธชัย ใจชื่น (2546 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษา เรื่อง ความต้องการวิจัยในชั้นเรียน ของครูประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพปัจจุบันการวิจัยในชั้นเรียนของครูประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณารายด้าน สามารถเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ คือ ด้านนโยบายและมาตรการส่งเสริมการวิจัย ด้านความรู้และความเข้าใจ ด้านบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนางานวิจัย และด้านงบประมาณและวัสดุอุปกรณ์

2. ความต้องการการวิจัยในชั้นเรียนของครูประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน สามารถเรียงลำดับความต้องการจากมากไปหาน้อยได้ ดังนี้ คือ ด้านบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนางานวิจัย ด้านงบประมาณและวัสดุอุปกรณ์ ด้านความรู้และความเข้าใจ และด้านนโยบายและมาตรการส่งเสริมการวิจัย

3. ผลการเปรียบเทียบสภาพปัจจุบันการวิจัยในชั้นเรียน ระหว่างกลุ่มครูพบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 เมื่อเปรียบเทียบความต้องการการวิจัยในชั้นเรียน ระหว่างกลุ่มครู พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ถนัดวิทย์ ทองคำ (2547 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษา บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาที่มีต่อการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด ผลการวิจัย พบว่า

1. บทบาทของผู้บริหาร โรงเรียน ต่อการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด โดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ได้แก่ ด้านการส่งเสริมความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่การงานของครูผู้ทำวิจัย ด้านการพัฒนาความรู้แก่ครูผู้ทำวิจัยในชั้นเรียน ด้านการให้การยอมรับนับถือครูผู้ทำวิจัย และด้านการส่งเสริมให้เกิดความสำเร็จในงานวิจัย

2. ความคิดเห็นระหว่างผู้บริหาร โรงเรียนและครูผู้สอน ต่อบทบาทในการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียน โดยรวม ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 รายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 2 ด้าน ได้แก่ ด้านการส่งเสริมให้เกิดความสำเร็จในงานวิจัย และด้านการพัฒนาความรู้แก่ครูผู้ทำวิจัยในชั้นเรียน

3. ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทในการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียน โดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาที่สำเร็จการศึกษาสาขาวิชาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทในการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียน โดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5. ผู้บริหารโรงเรียนที่ปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทในการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยผู้บริหารโรงเรียนที่ปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียนขนาดใหญ่ มีความคิดเห็นต่างกับผู้บริหารโรงเรียนที่ปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียนขนาดกลาง และขนาดเล็ก

6. ผู้บริหารโรงเรียนที่มีประสบการณ์ในการบริหารต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทในการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยผู้บริหารโรงเรียนที่มีประสบการณ์ในการบริหารมากกว่า 10 ปี มีความคิดเห็นแตกต่างกับผู้บริหารโรงเรียนที่มีประสบการณ์ในการบริหารน้อยกว่า 5 - 10 ปี

วิเชียร ยศวงษ์ (2547 : บทคัดย่อ) ศึกษา สภาพการดำเนินงานและความต้องการพัฒนางานวิจัยในชั้นเรียนของครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า

1. ครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 3 มีสภาพการดำเนินงานการทำวิจัยในชั้นเรียน โดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้าน อยู่ในระดับปานกลาง 4 ด้าน เรียงจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการสำรวจและวิเคราะห์ปัญหา ด้านการนำนวัตกรรมไปใช้ ด้านการพัฒนาวัตกรรมการ และด้านการกำหนดวิธีการแก้ปัญหา ตามลำดับ ส่วนด้านการสรุปผล มีการดำเนินงาน อยู่ในระดับน้อย

2. ครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 3 มีความต้องการพัฒนางานวิจัยในชั้นเรียน โดยรวมและทุกด้าน อยู่ในระดับมาก พิจารณารายด้าน เรียงลำดับความต้องการจากมากไปหาน้อยได้ คือ ด้านการพัฒนาวัตกรรมการ ด้านการกำหนดวิธีการแก้ปัญหา ด้านการนำนวัตกรรมไปใช้ ด้านการสรุปผล และด้านการสำรวจและวิเคราะห์ปัญหา ตามลำดับ

บรรจง ฉายศรีวรรณ (2548 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษา บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ผลการวิจัย พบว่า

1. บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับปานกลาง

2. เปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 โดยรวมและรายด้าน พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูผู้สอน ทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านการส่งเสริมให้เกิดผลสำเร็จ ด้านการให้การยอมรับนับถือแก่ครูผู้ทำวิจัย ด้านการพัฒนาความรู้แก่ครูผู้ทำวิจัยอย่างต่อเนื่อง และด้านการส่งเสริมความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่การงานแก่ครูผู้ทำวิจัย แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทุกด้าน

โยภา ศรีงาม (2548 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษา ปัญหาการทำวิจัยในชั้นเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานองคาย เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า

1. สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานองคาย เขต 1 มีปัญหาการทำวิจัยในชั้นเรียน โดยรวมและรายด้าน 3 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง และอยู่ในระดับมาก 2 ด้าน เรียงลำดับด้านที่มีปัญหาจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการพัฒนาวิธีการหรือนวัตกรรม ด้านการนำวิธีการหรือนวัตกรรมไปใช้ ด้านการสรุปผล ด้านการกำหนดวิธีการแก้ปัญหา และด้านการสำรวจและวิเคราะห์ปัญหา ตามลำดับ

2. มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างขนาดสถานศึกษาและตำแหน่งต่อปัญหาการทำวิจัยในชั้นเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานองคาย เขต 1 โดยรวมและรายด้าน 3 ด้าน คือ ด้านการสำรวจและวิเคราะห์ปัญหา ด้านการกำหนดวิธีการแก้ปัญหา และด้านการพัฒนาวิธีการหรือนวัตกรรม ส่วนด้านการนำวิธีการหรือนวัตกรรมไปใช้ และด้านการสรุปผล พบว่า ไม่มีปฏิสัมพันธ์กัน

วิลาศ หมื่นศรี (2549 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษา เรื่อง สภาพการปฏิบัติงานการทำวิจัยในชั้นเรียนของครู ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า

1. ครู ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 มีระดับการปฏิบัติงานการทำวิจัยในชั้นเรียน โดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง พิจารณารายด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยด้านที่มีระดับการปฏิบัติงานจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ คือ ด้านนโยบายและมาตรการส่งเสริมการวิจัย ด้านความรู้และความเข้าใจ ด้านบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา งานวิจัย และด้านงบประมาณและวัสดุอุปกรณ์

2. ผลการเปรียบเทียบระดับการปฏิบัติงานการทำวิจัยในชั้นเรียน จำแนก ตามตำแหน่ง ระหว่างผู้บริหารสถานศึกษา และครู พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 ทั้ง โดยรวมและรายด้านทุกด้าน

7.2 งานวิจัยต่างประเทศ

ลิซา (Lisa, 2004 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษา เรื่อง The Collaboration Process in Action Research โดยทำการศึกษากระบวนการร่วมมือกันของทีมวิจัย ซึ่งประกอบด้วยครู 5 คน และนักวิจัย จากมหาวิทยาลัย 2 คน โดยมีการพบปะกันทุกๆ อาทิตย์ในช่วง 2 ปี ในปีแรก ได้มีการสำรวจข้อมูลเบื้องต้น เพื่อกำหนดปัญหาซึ่งจะต้องมีความร่วมมือกันในการตั้งวัตถุประสงค์ ในปีที่ 2 พวกเขาตระหนักว่าวัตถุประสงค์ของการวิจัย ไม่ใช่การเปลี่ยนแปลงโรงเรียน แต่เป็นการพัฒนาบุคลากรและการพัฒนาโรงเรียน และผลที่ได้จากความร่วมมือในการทำวิจัยในครั้งนี้ ตามความรู้สึกของครู พบว่า ถึงแม้ว่าข้อค้นพบที่จะได้เป็นเพียงส่วนเล็กๆ ที่มีผลต่อการปฏิบัติ แต่ครูทั้ง 5 คน ก็พบว่า ในช่วง 2 ปีนี้ ทำให้พวกเขามีความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและวิชาชีพ เข้าใจ ในระเบียบวิธีวิจัยและมีทักษะในการทำวิจัยมากขึ้น รวมทั้ง พร้อมทั้งจะทำวิจัยในโอกาสต่อไป

อเดเลย์ (Adele, 2005 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาวิจัย เรื่อง ครูในฐานะนักวิจัย กับแนวทางที่แตกต่างกันในการรอบรู้ ผลการศึกษา พบว่า เขตการศึกษา ต้องให้โอกาสครู เข้าร่วมในการวิจัย และข้อเสนอแนะสำหรับนโยบายการพัฒนาบุคลากร เน้นการใช้โปรแกรม ครูนักวิจัย พร้อมทั้ง ให้มีการสนับสนุนจากเพื่อนร่วมงาน และยอมรับบทบาทซึ่งกันและกัน ครูประสบปัญหาที่เกิดจากการไม่มีเวลาเพียงพอ ความไม่แน่นอน ความไม่สนใจของผู้บริหาร แต่หากได้รับการสนับสนุนแล้ว จะทำให้สามารถแก้ปัญหาบางอย่างได้

เคนเน็ท (Kenneth, 2006 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษา เรื่อง การพัฒนาครูนักวิจัย ในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ของรัฐเพนซิลวาเนียตอนเหนือ ผลการวิจัย พบว่า มีบทสรุป เกี่ยวกับการทำวิจัยของครู ทั้งหมด 6 ข้อใหญ่ๆ แต่ข้อสรุปที่ 3 ถึง 6 ได้สะท้อนถึงความคิดของ ผู้เข้าร่วมสัมมนาประเด็นการวิจัยของครู ในขั้นตอนของการพัฒนาบุคลากร โดยข้อสรุปที่ 3 คือ

การสนับสนุนและให้ความร่วมมือจากฝ่ายบริหารมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อความพยายามทำวิจัยของครู ข้อสรุปที่ 4 คือ การพิจารณาความคิดเห็น โดยผู้เข้าร่วมสัมมนา เห็นด้วยว่า การวิจัยมีบทบาทในฐานะที่เป็นเครื่องมือพัฒนาวิชาชีพที่ได้ผล ข้อสรุปที่ 5 ได้อธิบายถึงอุปสรรคเด่นๆ 2 อย่างต่องานวิจัยของครู คือ เวลา และทัศนคติ และข้อสรุปที่ 6 คือ การส่งเสริมงานวิจัยของครูในโรงเรียน รัฐเพนซิลวาเนียเพื่อพัฒนาบุคลากรเป็นสิ่งที่เป็นไปได้แต่ต้องทำด้วยความสมัครใจเป็นระบบ และร่วมมือร่วมใจกัน สำหรับสิ่งที่ได้เพิ่มเติมจากงานวิจัย ก็คือ การอธิบายขั้นตอนการพัฒนาบุคลากร ซึ่งเป็นรูปแบบการผสมผสานทฤษฎีและการปฏิบัติ เพื่อให้เกิดความเข้าใจในปรากฏการณ์ของชั้นเรียน ทำให้ครูไม่เพียงแต่ได้เปรียบการสอนด้วยการสอบถาม ซึ่งใช้ในห้องเรียนเป็นหลักเท่านั้น แต่ยังมีส่วนที่ทำให้เกิดประโยชน์ต่อวงการวิจัยเพื่อการศึกษาที่ดีกว่า

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัย สรุปได้ว่า สภาพของการทำวิจัยในชั้นเรียนในสถานศึกษาแต่ละแห่งนั้นมีการดำเนินงาน ปัญหาหรืออุปสรรคต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง แตกต่างกันตามบริบท แต่อย่างไรก็ตาม บุคลากรผู้ปฏิบัติงานในสถานศึกษา ซึ่งได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน จำเป็นต้องรู้ เข้าใจ และมีการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยในชั้นเรียนสอดคล้องประสานกันเป็นอย่างดี จึงจะส่งผลทำให้การจัดการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ บรรลุตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร และสามารถตอบสนองความต้องการของผู้เรียน ชุมชนและประเทศชาติได้อย่างแท้จริง แต่ผลจากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยพบว่า บุคลากรผู้ปฏิบัติงานในสถานศึกษา ที่มีสถานภาพหรือมีตำแหน่งหน้าที่แตกต่างกัน มักมีความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานด้านต่างๆ แตกต่างกัน ซึ่งบางครั้งอาจเป็นอุปสรรคในทางปฏิบัติ โดยมีผลงานวิจัยหลายชิ้นที่สนับสนุนข้อสันนิษฐานนี้ เช่น ผลจากการศึกษาของวิลาส หมิ่นศรี (2548 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษา สภาพการปฏิบัติงานการทำวิจัยในชั้นเรียนของครู ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 พบว่า ครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 มีการปฏิบัติงานการทำวิจัยในชั้นเรียน โดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อเปรียบเทียบการปฏิบัติงานการทำวิจัยในชั้นเรียน จำแนกตามตำแหน่งระหว่างผู้บริหารสถานศึกษา และครู พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งโดยรวม และรายด้านทุกด้าน สอดคล้องกับ โยภา ศรีงาม (2548 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาระดับปัญหาของการทำวิจัยในชั้นเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานองคาย เขต 1 พบว่า สถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานองคาย เขต 1 มีปัญหาการทำวิจัยในชั้นเรียน โดยรวม และรายด้าน 3 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อทำการเปรียบเทียบความคิดเห็นของบุคลากรในสถานศึกษาที่มีตำแหน่งต่างกัน ระหว่างผู้บริหารสถานศึกษา และ

ครูผู้สอน พบว่าทั้งสองกลุ่มมีความคิดเห็นต่อปัญหาการทำวิจัยในชั้นเรียน โดยรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัย จึงตั้งสมมติฐานการวิจัยครั้งนี้ว่า บุคลากรผู้ปฏิบัติงาน ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานองคาย เขต 3 ที่มี สถานภาพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อระดับปฏิบัติการกระบวนการการวิจัยในชั้นเรียน แตกต่างกัน ทั้งโดยรวมและรายด้าน ซึ่งจะทำได้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ สำหรับผู้บริหารการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและผู้เกี่ยวข้อง นำไปใช้วางแผน กำหนดนโยบาย ส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติการกระบวนการการวิจัยในชั้นเรียน ในสถานศึกษา ในโอกาสต่อไป

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY